

Aktualizacja informatora w ramach projektu „Wiedza potrzebna od zaraz - działania informacyjne i poradnicze na rzecz osób z autyzmem”
marzec 2015 r., aktualizacja częściowa

Aktualizacja informatora w ramach projektu „Autyzm – poradnictwo specjalistyczne przeciw wykluczeniu” realizowanego w ramach programu Obywatele dla Demokracji, finansowanego z Funduszy EOG.

Luty 2015 r., aktualizacja częściowa

Aktualizacja informatora w ramach projektu „Od wykluczenia do integracji - w obronie podstawowych praw osób z autyzmem” realizowanego przy wsparciu Szwajcarii w ramach szwajcarskiego programu współpracy z nowymi krajami członkowskimi Unii Europejskiej.

wrzesień 2013 r., aktualizacja częściowa.

**Informator dla rodziców osób z autyzmem
województwo kujawsko-pomorskie
edycja pierwsza, luty 2012 r.**

Informator opracowano w ramach Projektu „Prowadzenie poradnictwa psychologicznego, socjalno-prawnego oraz udzielanie informacji o uprawnieniach i usługach na rzecz osób z autyzmem i ich rodzin” współfinansowanego przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Aktualizacja czerwiec 2012 r.

PRZED DIAGNOZĄ	3
PO DIAGNOZIE.....	5
I. ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE I REHABILITACYJNE.....	5
POMOC W RAMACH UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO.....	7
PLACÓWKI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH.....	8
NIEPUBLICZNE PLACÓWKI DIAGNOSTYCZNO-TERAPEUTYCZNE.....	14
PRYWATNE PLACÓWKI DIAGNOSTYCZNO-TERAPEUTYCZNE.....	15
II. POMOC OFEROWANA W RAMACH SYSTEMU EDUKACJI.....	17
ŚWIADCZENIA PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNYCH.....	17
WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU.....	22
PLACÓWKI PRZEDSZKOLNE I SZKOLNE DLA DZIECI Z AUTYZMEM.....	28
III. WSPARCIE OFEROWANE W RAMACH POMOCY SPOŁECZNEJ.....	49
SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE.....	49
ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE - ZASIŁEK CELOWY.....	50
PRACA SOCJALNA I PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE.....	51
IV. ŚWIADCZENIA SOCJALNE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN.....	52
ZASIŁEK PIELEGNACYJNY.....	52
ZASIŁEK RODZINNY WRAZ Z DODATKAMI.....	54
ŚWIADCZENIE PIELEGNACYJNE.....	61
SPECJALNY ZASIŁEK OPIEKUŃCZY.....	63
V. ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI	65
TRYB ORZEKANIA.....	65
LEGITYMACJE OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ.....	68
UŁGOWE PRZEJAZDY KOMUNIKACJĄ LOKALNĄ.....	69
VI. DOFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW PFRON.....	69
TURNUS REHABILITACYJNY.....	69
DOFINANSOWANIE LIKWIDACJI BARIER TECHNICZNYCH ORAZ KOMUNIKACYJNYCH.....	73
VII. WSPARCIE DOROSŁYCH OSÓB Z AUTYZMEM.....	74
ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY.....	74
WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ.....	80
ZAKŁADY AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ.....	88
VIII. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH.....	90
SPIS ORGANIZACJI W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM.....	90

PRZED DIAGNOZĄ

– podejrzenie autyzmu lub innych całościowych zaburzeń rozwojowych

Z badań wynika,
że w większości przypadków
pierwszy niepokój i podejrzenie,
że rozwój dziecka nie jest prawidłowy,
sygnalizują rodzice.

Jest to oczywiste ze względu na charakter zaburzeń autystycznych – są to zaburzenia relacji i porozumiewania się z innymi osobami oraz tendencja do nietypowych, dziwnych, stereotypowych zachowań i zainteresowań, ograniczenie różnorodności zabawy. Wczesne oznaki takich nieprawidłowości rozwojowych są najbardziej zauważalne w naturalnych relacjach i sytuacjach domowych, rodzinnych. Dlatego pierwsi spostrzegać je mogą rodzice.

Niekiedy sygnał wypływa od członków dalszej rodziny, opiekunek, lekarzy, wychowawców przedszkolnych, psychologów lub innych osób mających kontakt z dzieckiem. W przypadku takich podejrzeń, warto szybko zgłosić się na wizytę do specjalistycznego ośrodka (Poradni dla Dzieci z Autyzmem) z prośbą o ocenę rozwoju dziecka (szybko z tego względu, że oczekiwanie na termin wizyty może być długie). W większości tego rodzaju placówek, również finansowanych przez NFZ, **nie jest wymagane skierowanie**. Jeżeli jego przedstawienie jest wymagane, poproś o nie lekarza rodzinnego lub pediatrę w Twojej Poradni podstawowej opieki zdrowotnej.

**Informacje o placówkach, w których możesz uzyskać
pomoc diagnostyczną, znajdziesz w rozdziale
ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE I REHABILITACYJNE**

■ **WAŻNE INFORMACJE** ►► Twoje dziecko i Ty potrzebujecie konkretnej oceny prawidłowości rozwoju dziecka – wykluczenia lub potwierdzenia zaburzeń – przez postawienie rozpoznania zgodnego z kryteriami diagnostycznymi obowiązującej w Polsce klasyfikacji Światowej Organizacji Zdrowia ICD-10 (*patrz ramka z wykazem rozpoznań CAŁOŚCIOWYCH ZABURZEŃ ROZWOJOWYCH*).

CAŁOŚCIOWE ZABURZENIA ROZWOJOWE

Wykaz rozpoznań według obowiązującej w Polsce
Międzynarodowej Klasyfikacji
Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD-10

F 84 Całościowe zaburzenia rozwojowe

F 84.0 Autyzm dziecięcy

F 84.1 Autyzm atypowy

F 84.2 Zespół Retta

F 84.3 Inne dziecięce zaburzenia dezintegracyjne

F 84.4 Zaburzenia hiperkinetyczne z towarzyszącym upośledzeniem umysłowym i ruchami stereotypowymi

F 84.5 Zespół Aspergera

F 84.8 Inne całościowe zaburzenia rozwojowe

F 84.9 Całościowe zaburzenia rozwojowe, nieokreślone

W przypadkach trudnych diagnostycznie może to być początkowo rozpoznanie wstępne, do dalszej obserwacji i weryfikacji diagnozy w ciągu kilku miesięcy. Placówka, stawiająca rozpoznanie wstępne, powinna wskazać jak i gdzie kontynuować postępowanie diagnostyczne.

W przypadku występowania nieprawidłowości w rozwoju, przedłużenie procesu stawiania ostatecznej diagnozy nie powinno odraczać podjęcia oddziaływań terapeutycznych.

Ze względu na ewentualną potrzebę zapewnienia dziecku odpowiednich świadczeń zdrowotnych, edukacyjnych i pomocy społecznej, konieczne jest uzyskanie **potwierdzenia rozpoznania w formie pisemnego zaświadczenia.**

■ **UWAGA** ► Opisany wyżej proces diagnostyczny dotyczy ustalenia rozpoznania rozumianego w sensie medycznym, to znaczy czy w przypadku Twojego dziecka występuje lub nie występuje autyzm dziecięcy bądź inne całościowe zaburzenie rozwojowe (ze spektrum autyzmu). Taka diagnoza w terminologii medycznej określana jest jako **diagnoza nozologiczna** (oznacza rozpoznanie konkretnej jednostki chorobowej lub zespołu zaburzeń zgodnie z kryteriami diagnostycznymi klasyfikacji ICD-10).

Oprócz diagnozy nozologicznej niezbędne jest również dokonanie **diagnozy funkcjonalnej** Twojego dziecka. **Diagnoza funkcjonalna** określa poziom rozwojowy dziecka we wszystkich istotnych funkcjach, m.in. ruchowych, percepcyjnych, poznawczych, porozumiewania się z otoczeniem, w odniesieniu do inwentarzy prawidłowego rozwoju. Dokonywana jest przy pomocy odpowiednich skal i testów. Najczęściej stosowanym narzędziem diagnostycznym dla dzieci z autyzmem jest PEP-R (Profil Psychoedukacyjny wg E. Schoplera), a dla młodzieży i dorosłych z autyzmem – jego odpowiednia do wieku wersja AAPEP (lub nowsza TTAP). Diagnoza funkcjonalna jest podstawą do tworzenia **indywidualnych planów i programów terapeutycznych oraz edukacyjnych** dla dzieci i młodzieży z autyzmem. Powinna być cyklicznie ponawiana w miarę rozwoju dziecka. Jest podstawą kompleksowego postępowania terapeutycznego. Dlatego jest niezbędna w następnych etapach po diagnozie nozologicznej.

PO DIAGNOZIE

Jeżeli w wyniku postępowania diagnostycznego podejrzenie zaburzeń rozwoju u Twojego dziecka zostało potwierdzone, jeżeli rozpoznano u niego autyzm dziecięcy, Zespół Aspergera lub inne całościowe zaburzenie rozwojowe to:

twoje dziecko powinno zostać jak najszybciej objęte pomocą terapeutyczną, rehabilitacyjną i edukacyjną.

Składają się na nią świadczenia zdrowotne, edukacyjne (dla dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi) oraz pomocy społecznej, które przedstawiamy w kolejnych rozdziałach Informatora.

■ **UWAGA** ► Z interwencją terapeutyczną nie można czekać również w przypadku przedłużania się procesu diagnostycznego.

Może mieć miejsce sytuacja, w której ze względu na trudności diagnostyczne po pierwszych wizytach nie zostało jeszcze postawione ostateczne, jednoznaczne rozpoznanie. Niezbędna jest wówczas dłuższa obserwacja, kontynuacja postępowania diagnostycznego. Jednak jeżeli diagnoza wstępna potwierdza podejrzenie całościowych zaburzeń rozwojowych, konieczne jest podjęcie oddziaływań terapeutycznych i rehabilitacyjnych bezzwłocznie, na podstawie wstępnego rozpoznania, nie czekając na potwierdzenie ostatecznej diagnozy.

I. ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE I REHABILITACYJNE

■ POMOC W RAMACH UBEZPIECZENIA ZDROWOTNEGO

System opieki zdrowotnej w Polsce powinien obejmować pomocą specjalistyczną osoby z autyzmem. Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ) zawiera umowy na świadczenie usług zdrowotnych dla osób z autyzmem i innymi pokrewnymi zaburzeniami rozwojowymi. Usługi te są kontraktowane w ramach Poradni dla Osób z Autyzmem. Także Poradnie Zdrowia Psychicznego dla Dzieci i Młodzieży mogą zakontraktować świadczenia zdrowotne dla osób z autyzmem, jeżeli prowadzą odpowiednie programy terapeutyczne dla tych osób.

NFZ zawiera kontrakty na świadczenia Poradni dla Osób z Autyzmem również z niepublicznymi poradniami (niepublicznymi zakładami opieki zdrowotnej NZOZ), prowadzonymi przez organizacje pozarządowe (stowarzyszenia i fundacje) oraz podmioty prywatne.

■ **UWAGA** ►► Twoje dziecko może skorzystać ze świadczeń zdrowotnych finansowanych ze środków publicznych, jeżeli odprowadzane są składki zdrowotne za dziecko (powinno być ono zgłoszone do ubezpieczenia). Korzystając ze służby zdrowia w ramach ubezpieczenia zdrowotnego, należy przedstawić dowód ubezpieczenia.

Jeżeli masz problemy z uzyskaniem dostępu do świadczeń zdrowotnych

(odległy termin wizyty, brak miejsc, brak specjalistycznych placówek zdrowotnych dla osób z autyzmem) skargi możesz kierować do:

Sekcji ds. Skarg i Wniosków w Kujawsko-Pomorskim Oddziale

Wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia

ul. Słowackiego 3, 85-007 Bydgoszcz, tel. (052) 325 29 59, fax (052) 325 27 37

adres do korespondencji: Al. Mickiewicza 15, 85-071 Bydgoszcz

e-mail: mariola.tuszynska@nfz-bydgoszcz.pl

<http://www.nfz-bydgoszcz.pl/>

Działu Skarg i Wniosków przy Centrali Narodowego Funduszu Zdrowia

ul. Grójecka 186, 02-390 Warszawa, tel. (022) 572 63 31, (022) 572 60 41

e-mail: infolinia@nfz.gov.pl

Biura Rzecznika Praw Pacjenta

ul. Młynarska 46, 01-171 Warszawa, sekretariat: tel. (022) 532 82 50, fax (022) 532 82 30

ogólnopolska bezpłatna infolinia: 800 190 590

e-mail: sekretariat@bpp.gov.pl

www.bpp.gov.pl

Fundacji Instytut Praw Pacjenta i Edukacji Zdrowotnej

ul. Nowogrodzka 62a lok. 315, 02-002 Warszawa, tel. (022) 474 15 22, fax (022) 474 15 23

e-mail: kontakt@prawapacjenta.eu

<http://www.prawapacjenta.eu/>

Dokumentem potwierdzającym prawo do świadczeń zdrowotnych może być:

- dla osoby zatrudnionej na podstawie umowy o pracę – druk ZUS RMUA wydawany przez pracodawcę, aktualne zaświadczenie z zakładu pracy, legitymacja ubezpieczeniowa wraz z aktualnym wpisem i pieczętką (wpis ten ważny jest tylko miesiąc),
- dla osoby prowadzącej działalność gospodarczą – aktualny dowód wpłaty składki na ubezpieczenie zdrowotne,
- dla osoby ubezpieczonej w KRUS – legitymacja KRUS wraz z dowodem wpłaty ostatniej składki na ubezpieczenie społeczne,
- dla emerytów i rencistów – legitymacja emeryta lub rencisty lub aktualny odcinek emerytury lub renty,
- dla osoby bezrobotnej – aktualne zaświadczenie z Urzędu Pracy,
- dla osoby ubezpieczonej dobrowolnie – umowa zawarta z NFZ wraz z aktualnym dowodem opłaty składki,

- dla członka rodziny osoby ubezpieczonej - dowód opłacenia składki zdrowotnej przez osobę, która zgłosiła członków rodziny do ubezpieczenia zdrowotnego, legitymacja rodzinna z wpisanymi członkami rodziny wraz z aktualną datą i pieczętą płatnika lub ZUS, aktualne zaświadczenie z zakładu pracy, legitymacja emeryta lub rencisty z wpisanymi członkami rodziny wraz z aktualnym odcinkiem emerytury lub renty; w przypadku członków rodziny - dzieci, które ukończyły 18 r.ż., dodatkowo należy przedstawić dokument potwierdzający fakt kontynuacji nauki (do 26 r.ż.) lub dokument potwierdzający znaczny stopień niepełnosprawności.

■ **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje o tym, które poradnie zawarły kontrakt z Narodowym Funduszem Zdrowia na leczenie osób z autyzmem można uzyskać:

- dzwoniąc do Wydziału Świadczeń Opieki Zdrowotnej w Kujawsko-Pomorskim Oddziale Wojewódzkim NFZ:
ul. Słowackiego 3, 85-007 Bydgoszcz, tel. (052) 325 27 80 (Leczenie Psychiatryczne)

- na stronie internetowej Kujawsko-Pomorskiego Oddziału Wojewódzkiego NFZ w zakładce:
Dla pacjentów => Informator o umowach - wejście => Opieka psychiatryczna i leczenie uzależnień => Świadczenia dla osób z autyzmem dziecięcym lub innymi całościowymi zaburzeniami rozwoju

<https://aplikacje.nfz.gov.pl/umowy/ListaSwiadczeniodawcow.aspx?ROK=2015&OW=02&RW=04&PROD=%25%2c5%29aWIADCZENIA+DLA+OS%2c3%293B+Z+AUTYZMEM%25&ZO=False&UG=False>

PORADNIE DLA OSÓB Z AUTYZMEM
DZIAŁAJĄCE W RAMACH PUBLICZNEJ SŁUŻBY ZDROWIA
KTÓRE MAJĄ W 2015 R. ZAWARTY KONTRAKT Z NFZ

BRAK

NIEPUBLICZNE ZAKŁADY OPIEKI ZDROWOTNEJ
PORADNIE DLA OSÓB Z AUTYZMEM,
KTÓRE MAJĄ W 2015 R. ZAWARTY KONTRAKT Z NFZ

BRAK

PLACÓWKI ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

Bydgoszcz

- **Bydgoskie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Autyzmem i ich Rodzinom**

ul. Kcyńska 49, 85-304 Bydgoszcz, tel. (052) 373 80 13, 0 889 093 772

e-mail: spoar@o2.pl

<http://www.autyzmbydgoskie.pl/>

Punkt Konsultacyjny

Dni i godziny przyjmowania pacjentów:

poniedziałek: 12.00-20.00

sobota: 8.00-16.00

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm
 - diagnoza całościowa (nozologiczna i funkcjonalna)
- orientacyjny czas oczekiwania:** do 1 miesiąca
kryteria zapisów: dzieci, młodzież, dorośli

Oferowana pomoc:

KONSULTACJE

- konsultacje prawno-społeczne
- konsultacje dla rodziców dzieci z autyzmem i z zaburzeniami zachowania oraz z zaburzeniami pokrewnymi (ADHD)
- konsultacje dla środowiska lekarskiego
- konsultacje dla nauczycieli
- konsultacje dla specjalistów
- konsultacje dla wolontariuszy

Oferowana pomoc poza Punktem Konsultacyjnym w ramach działalności Stowarzyszenia:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm
 - układanie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych
 - terapia indywidualna metodą behawioralną (zajęcia z pedagogiem i logopedą)
 - terapia grupowa (muzykoterapia, hydroterapia)
 - TUS oraz organizacja czasu wolnego - wyjścia: społeczne; do urzędów administracji publicznej; na kręgle; na imprezy sportowe
 - dofinansowanie rodzinnych turnusów rehabilitacyjnych
 - organizowanie wyjazdów rekreacyjno-rehabilitacyjnych dla osób z autyzmem i ich rodzin
- orientacyjny czas oczekiwania:** terapia grupowa na bieżąco,
terapia indywidualna – terminy ustalane indywidualnie po konsultacjach
- kryteria zapisów:** dzieci, młodzież, osoby dorosłe

Inne rodzaje działalności:

- prowadzenie Klubu Wolontariusza w celu wymiany doświadczeń i wsparcia działań wolontariuszy
- szkolenia dla wolontariuszy
- organizowanie konferencji

● **Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział w Bydgoszczy**

ul. 20 Stycznia 9/2, 85-081 Bydgoszcz, tel. 0690 320 196

e-mail: kta.bydgoszcz@wp.pl

<http://kta.bydgoszcz.pl/>

*Uwaga: KTA Oddział w Bydgoszczy ściśle współpracuje z Towarzystwem Walki z Kalectwem Oddział w Bydgoszczy (pod tym samym adresem)
<http://www.twzk.ubf.pl/news.php>*

Oferowana pomoc:

- organizacja imprez okolicznościowych np. święto wiosny, Boże Narodzenie wspólnie z podopiecznymi z Towarzystwa Walki z Kalectwem Oddział w Bydgoszczy
- wspólne wyjazdy rodziców dzieci z różnymi niepełnosprawnościami, w tym z autyzmem

Uwaga: oferta tylko dla Członków Towarzystwa (dzieci, młodzieży i młodych dorosłych)

● **Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Zespołem Aspergera „ASPI”**

adres siedziby:

ul. Widok 55a, 85-357 Bydgoszcz

adres do korespondencji:

Ośrodek Terapeutyczny Stowarzyszenia ASPI

ul. Widok 55a, 85-357 Bydgoszcz, tel. kom. 0531 724 462

e-mail: kontakt@stowarzyszenie-aspi.pl

<http://www.stowarzyszenie-aspi.pl/aspi/index.php>

*Uwaga: nie ma stałych dni i godzin przyjmowania pacjentów.
Udział w zajęciach po wcześniejszym umówieniu się na rozmowę i określeniu potrzeb pacjenta.
W okresie wakacyjnym nie ma zajęć terapeutycznych.*

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- Zespół Aspergera
- Trening Umiejętności Społecznych
- GODZINA ZDROWIA - zajęcia sportowe (ze środków PFRON, pozyskanych przez Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom z Ukrytymi Niepełnosprawnościami im. Hansa Aspergera "NIE-GRZECZNE DZIECI" z Warszawy)
- integracja sensoryczna
- zajęcia integracyjne dla dzieci młodszych (1 x w miesiącu) podczas spotkań rodziców
- Klub ASPI - założony przez starszą młodzież (w ramach Klubu m.in. wyjścia społeczne)
- 2 grupy wsparcia dla rodziców (grupa dla rodziców dzieci starszych i dzieci młodszych)
- świetlica integracyjna dla dzieci z Zespołem Aspergera i dzieci zdrowych do 9 roku życia; zajęcia w świetlicy prowadzone przez wolontariuszy z Wydz. Psychologii.

Podczas zajęć dzieci będą się uczyć m.in. rozwiązywania konfliktów, współpracy w grupie, proszenia o pomoc

orientacyjny czas oczekiwania: w miarę pozyskiwania środków

kryteria zapisów: dzieci, młodzież, dorośli (od września)

Toruń

- **Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział w Toruniu**
ul. Gagarina 9 (pokój 106), 87-100 Toruń, tel. (056) 611 48 45
e-mail: jacek.bleszynski@wp.pl

*Uwaga: telefoniczne zapisy na diagnozę.
Indywidualne ustalanie terminu diagnozy.*

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
 - diagnoza całościowa nozologiczna i funkcjonalna
- orientacyjny czas oczekiwania:** około 1 miesiąca
kryteria zapisów: dzieci, młodzież, dorośli

*Uwaga: KTA Oddział w Toruniu ściśle współpracuje
z Towarzystwem Autyzmu w Toruniu*

- **Fundacja na Rzecz Rozwoju Dzieci Niepełnosprawnych „Daj Szansę”**
ul. Piskorskiej 11, 87-100 Toruń, tel. (056) 648 23 63
e-mail: fundacja@fundacja-dajszanse.pl
<http://www.fundacja-dajszanse.pl>
Instytut Terapeutyczny

*Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek- piątek: 8.00-16.00*

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju, upośledzenie umysłowe, Zespół Downa, Mózgowe Porażenie Dziecięce, opóźnienie psychoruchowe, dzieci z dysfunkcją narządu ruchu
- *program domowej rehabilitacji dziecka:* diagnoza stopnia rozwoju dziecka na tzw. profilu neurorozwojowym; opracowanie indywidualnego planu ćwiczeń (modyfikowanego w miarę postępów dziecka) do realizacji w domu przez rodziców. W planie ćwiczeń nacisk położony jest na: stymulowanie rozwoju intelektualnego, ruchowego i fizjologicznego.
- *rodzinne (pięciodniowe) pobyty terapeutyczne:* elementy terapii ruchowej i intelektualnej.

Oferta dla dzieci:

- elementy Metody Dobrego Startu, Programów Aktywności Knillów i Metody Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne
- Metoda Porannego Kręgu
- Metoda „Czterech Pór Roku”
- czytanie globalne
- zajęcia komputerowe
- zajęcia manualne
- integracja sensoryczna
- muzykoterapia
- arteterapia

Oferta dla rodziców:

- porady psychologiczne
- gimnastyka/aerobik
- hydromasaż

- masaż leczniczy

orientacyjny czas oczekiwania: 2-3 miesiące

kryteria zapisów: dzieci, młodzież, młode osoby dorosłe

*Uwaga: finansowanie terapii ze środków NFZ, PFRON
i środków własnych rodziców.*

● **Fundacja Wspomagania Rozwoju „TU i TERAZ”**

ul. Szosa Chełmińska 160i/8, 87-100 Toruń, tel. 0 883 200 066, 0501 184 371

Siedziba Fundacji:

ul. Szeroka 43/2, 87-100 Toruń

e-mail: biuro@fundacjatuiteraz.pl

<http://www.fundacjatuiteraz.pl>

*Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek - piątek: 9.00 – 18.00*

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju

- diagnoza funkcjonalna

orientacyjny czas oczekiwania: około 1 miesiąca

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju

- układanie indywidualnych programów terapeutycznych

- terapia poznawczo-behawioralna

- terapia logopedyczna

- integracja sensoryczna

- EEG biofeedback

- grupa wsparcia dla rodzin dzieci z autyzmem i z całościowymi zaburzeniami rozwoju

- psychoterapia indywidualna i grupowa dla rodziców

- szkolenia dla rodziców, nauczycieli i terapeutów

orientacyjny czas oczekiwania: około 1 miesiąca

Oferowana pomoc:

KONSULTACJE DLA RODZIN Z DZIECKIEM Z AUTYZMEM:

- konsultacje radcy Prawnego

- konsultacje pracownika socjalnego

- konsultacje pedagogiczne

- konsultacje psychologiczne

● **Towarzystwo Autyzmu w Toruniu**

ul. Kanałowa 16, 87-100 Toruń, tel. 0 607 036 269, 0 607 036 648

e-mail: autyzm.torun@onet.eu

<http://kta.fm.interia.pl/index.html>

**Niepubliczna Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna
dla Osób z Autyzmem i o Cechach Autyzmu w Toruniu**

<http://kta.fm.interia.pl/diagnoza.html>

Dni i godziny przyjmowania pacjentów:

poniedziałek: 12.00-18.00

wtorek - piątek: 10.00-18.00

sobota: 10.00-14.00

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- diagnoza całościowa nozologiczna i funkcjonalna stawiana przez:
neuropediatrę, psychologa, pedagoga specjalnego i logopedę
- orientacyjny czas oczekiwania:** do 1 miesiąca
- kryteria zapisów:** dzieci, młodzież, dorośli

Świetlica Terapeutyczna

<http://kta.fm.interia.pl/terapia.html>

Dni i godziny przyjmowania pacjentów:

poniedziałki: 12.00-18.00,

wtorki-piątki: 10.00-18.00

soboty: 10.00-14.00

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem
- arteterapia
- muzykoterapia
- Trening Umiejętności Społecznych
- stymulacja polisensoryczna z elementami Programu Aktywności Knill'ów
- zajęcia Metodą Ruchu Rozwijającego Weroniki Sherborne
- terapia logopedyczna
- terapia metodą stymulowanych seryjnych powtórzeń ćwiczeń prof. Z. Szota
- opracowywanie indywidualnych programów terapeutycznych
- tworzenie programów wspierania środowiska rodzinnego
- bezpłatne konsultacje psychologa, pedagoga, logopedy i neuropediatry dla rodziców
- organizowanie grup wsparcia dla rodziców i rodzeństwa
- szkolenia dla rodziców, profesjonalistów i wolontariuszy
- turnusy rehabilitacyjne (finansowane z PFRON)
- orientacyjny czas oczekiwania:** na bieżąco
- kryteria zapisów:** dzieci, młodzież, dorośli*

**Uwaga: formą terapii dla dorosłych jest grupa wsparcia*

● **Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Autyzmem w Toruniu**

ul. Pająkowskiego 44/52, 87-100 Toruń, tel. 0 693 535 706

e-mail: biuro@spoza.org

<http://www.spoza.org/>

Dni i godziny przyjmowania pacjentów:

Konsultacje i udział w zajęciach po wcześniejszym, telefonicznym, umówieniu się.

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- terapia Metodą Stosowanej Analizy Zachowania

orientacyjny czas oczekiwania: w zależności od dostępności środków w ramach realizowanych projektów; przy braku środków dzieciom oferowana jest pomoc systemowa (kierowane są do innych placówek)

kryteria zapisów: dzieci do 10 roku życia

Oferowana pomoc:

SZKOLENIA:

- szkolenia dla rodziców
- szkolenia dla nauczycieli

Punkt Konsultacyjny:

tel. kom. 0693 535 706

Oferowana pomoc:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- konsultacje diagnostyczne będące podstawą do wydania opinii psychologiczno-pedagogicznej
- konsultacja dla rodzin
- opracowywanie indywidualnych programów terapeutycznych do realizacji w domu; wskazówki dla rodziców dotyczące pracy z dzieckiem
- regularne spotkania w celu oceny przebiegu pracy terapeutycznej i opracowania dalszego programu
- możliwość organizowania zewnętrznych specjalistycznych konsultacji dla dzieci objętych specjalistyczną opieką Punktu

orientacyjny czas oczekiwania 2-3 tygodnie

kryteria zapisów: dzieci do 10 roku życia

Włocławek

● **Stowarzyszenie Wspomagania Rodzin Osób z Całościowymi**

Zaburzeniami Rozwoju „Popatrz na mnie”

ul. Nowomiejska 21, 87-800 Włocławek, tel./ fax (054) 234 70 26,

tel. kom. 0 608 557 014

e-mail: stopopatrznamnie@wp.pl

<http://popatrznamnie.pl/>

***Uwaga:** udział w zajęciach po wcześniejszym umówieniu się i określeniu potrzeb pacjenta.*

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- tworzenie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych
- terapia indywidualna
- terapia grupowa

- terapia psychologiczna
- terapia pedagogiczna
- terapia logopedyczna
- elementy integracji sensorycznej
- gimnastyka korekcyjna
- zajęcia ruchowe
- przygotowywanie dzieci do funkcjonowania w grupie, docelowo do szkoły
- konsultacje i wskazówki dla rodziców dot. pracy z dzieckiem w domu;
- rozwiązywanie problemów dot. dziecka

Inne rodzaje pomocy:

- szkolenia i warsztaty dla rodziców, nauczycieli i specjalistów
 - organizowanie seminariów i konferencji popularyzujących wiedzę o autyzmie
 - psychoedukacja i terapia rodzin osób z zaburzeniami ze spektrum autyzmu
- orientacyjny czas oczekiwania:** na bieżąco
kryteria zapisów: dzieci, młodzież

Uwaga: Stowarzyszenie ściśle współpracuje z ZSS nr 3 we Włocławku.

NIEPUBLICZNE PLACÓWKI DIAGNOSTYCZNO-TERAPEUTYCZNE

Bydgoszcz

- **Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna "FAMA"**
 ul. Toruńska 50, 85-023 Bydgoszcz, tel./ fax (052) 348 45 39, tel. kom. 0 661 925 059
 e-mail: poradniafama@wp.pl
 http://poradnia.fama.edu.pl

*Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
 poniedziałek-piątek: 8.00-16.00*

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera
 - diagnoza psychologiczna, pedagogiczna, logopedyczna
- orientacyjny czas oczekiwania:** ok. 3 tygodni
kryteria zapisów: dzieci od wieku przedszkolnego, młodzież, dorośli

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera
 - grupa wsparcia dla młodzieży z ZA (cyklicznie, po zebraniu grupy)
 - terapia indywidualna i grupowa (po zebraniu się grupy)
 - terapia psychologiczna
 - terapia pedagogiczna
 - terapia logopedyczna
 - hipoterapia
 - układanie indywidualnych programów terapeutycznych
 - konsultacje i instruktaż dla rodziców dot. pracy terapeutycznej z dzieckiem na terenie domu
 - wsparcie psychologiczne dla rodziców
- orientacyjny czas oczekiwania:** na bieżąco - terapia indywidualna;
 terapia grupowa - po zebraniu się grupy
kryteria zapisów: dzieci od wieku przedszkolnego, młodzież, dorośli

PRYWATNE PLACÓWKI DIAGNOSTYCZNO-TERAPEUTYCZNE

Bydgoszcz

Centrum Diagnostyki i Terapii Zaburzeń Rozwojowych

Filia w Bydgoszczy

Monika Zielińska – superwizor, tel. 0 692 489 013

e-mail: afroeire@o2.pl; mowie@wp.pl

<http://www.cdit.pl/>

***Uwaga:** diagnozy i terapia odbywają się w domach u dzieci
lub w placówkach edukacyjnych, do których uczęszczają
np. w przedszkolach i szkołach
zapisy na diagnozy: tel. 0692 489 013 w godzinach 9.00-16.00*

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwoju
- diagnoza nozologiczna i funkcjonalna
- wieloletnie badania nad osobami z Zespołem Aspergera, głównie nad ich poznawczym i emocjonalnym funkcjonowaniem

orientacyjny czas oczekiwania: do 2 tygodni (dzieci poniżej 2,5 lat),
do 3 miesięcy (dzieci starsze)

kryteria zapisów: dzieci i młodzież

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwojowe
- opracowywanie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych
- zajęcia indywidualne
- konsultacje dla rodziców
- zalecenia dla rodziców dotyczące pracy z dzieckiem w domu
- szkolenia dla specjalistów, rodziców i nauczycieli
- organizowanie obozów terapeutycznych dla dzieci
- organizowanie staży
- superwizje

- możliwość wynajęcia terapeutów do jednorazowej opieki nad dzieckiem w godzinach popołudniowych i wieczornych na terenie Bydgoszczy, Kwidzyna, Płocka i Trójmiasta

orientacyjny czas oczekiwania: na bieżąco

kryteria zapisów: dzieci, młodzież i dorośli

***Uwaga:** rehabilitacja dzieci autystycznych do 8 roku życia jest bezpłatna*

Centrum Terapii Egeo s.c. Ewa Żmich, Joanna Wardacka

ul. K. Szajnochy 2 (III piętro), 85-738 Bydgoszcz , tel. 0 608 515 521, 0 600 679 888

e-mail: kontakt@egeo.bydgoszcz.pl

<http://www.egeo.bydgoszcz.pl>

*Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek-sobota: 9.00-18.00*

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera
- diagnoza funkcjonalna
- orientacyjny czas oczekiwania:** informacja telefoniczna
- kryteria zapisów:** dzieci i młodzież

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm, Zespół Aspergera, całościowe zaburzenia rozwojowe
- opracowywanie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych
- zajęcia indywidualne
- terapia behawioralna
- Integracja Sensoryczna (SI)
- Trening Umiejętności Społecznych (TUS)
- Wakacje z TUS
- Terapia ręki
- Terapia Logopedyczna i Neurologopedyczna
- konsultacje dla rodziców
- zalecenia dla rodziców dotyczące pracy z dzieckiem w domu
- szkolenia
- orientacyjny czas oczekiwania:** ustalone indywidualnie
- kryteria zapisów:** dzieci i młodzież do 18 roku życia

II. POMOC OFEROWANA W RAMACH SYSTEMU EDUKACJI

■ ŚWIADCZENIA PORADNI PSYCHOLOGICZNO-PEDAGOGICZNYCH

Poradnie wydają orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego niezbędne w przedszkolach i szkołach oraz opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju, udzielają też pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom i ich rodzinom.

Do zadań poradni psychologiczno-pedagogicznych należy m.in. terapia zaburzeń rozwojowych, pomoc uczniom w dokonywaniu wyboru kierunku kształcenia, zawodu i planowaniu kariery zawodowej, pomoc rodzicom i nauczycielom w diagnozowaniu i rozwijaniu potencjalnych możliwości oraz mocnych stron uczniów, wspomaganie wychowawczej i edukacyjnej funkcji rodziny oraz szkoły.

Poradnie wydają opinie w sprawach dotyczących m.in.:

- wcześniejszego przyjęcia dziecka do szkoły podstawowej oraz odroczenia rozpoczęcia spełniania obowiązku szkolnego,
- dostosowania wymagań edukacyjnych, wynikających z programu nauczania, do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom,
- zwolnienia ucznia z głęboką dysleksją rozwojową z nauki drugiego języka obcego,
- przystąpienia ucznia lub absolwenta z zaburzeniami i odchyleniami rozwojowymi lub ze specyficznymi podstawowej, egzaminu przeprowadzanego w ostatnim roku nauki w gimnazjum, egzaminu maturalnego lub egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, w warunkach i formie dostosowanych do indywidualnych potrzeb psychofizycznych ucznia lub absolwenta.

Pomoc oferowana w ramach poradni psychologiczno-pedagogicznych jest bezpłatna.

Podstawa prawna:

*Ustawa z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004 r., nr 256, poz. 2572 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r.
w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych
poradni psychologiczno-pedagogicznych,
w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. Nr 228, poz. 1488)*

- **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje dotyczące poradni psychologiczno-pedagogicznych powinny znajdować się w starostwie w Wydziale Edukacji (Oświaty) oraz w analogicznym wydziale Urzędu Miasta lub Urzędu Gminy. Informacji tych można także szukać w Kuratorium Oświaty.

W województwie kujawsko-pomorskim wykaz poradni psychologiczno-pedagogicznych można znaleźć na stronie internetowej Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy:

<http://www.kuratorium.bydgoszcz.uw.gov.pl/baza.php?vfind=&vff=0&vsort=-1&vdir=-1&menu=0&item=0&vfilter1=&vfilter2=&vfilter3=48&vfilter4=&vfilter5=&vfilter6=>

► ► Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne:

Bydgoszcz

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 w Bydgoszczy

ul. Jana III Sobieskiego 10, 85-060 Bydgoszcz, tel./ fax (052) 322 52 06 (07),
tel. (052) 322 34 21, tel. kom. 0 667 662 984
e-mail: pppnr1@bip.oswiata.bydgoszcz.pl
<http://www.ppp1.bydgoszcz.pl/>

opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna "FAMA"

ul. Toruńska 50, 85-023 Bydgoszcz, tel. (052) 348 45 39, 0 661 925 059
e-mail: poradniafama@wp.pl
<http://www.poradnia.fama.edu.pl>

Grudziądz

opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Grudziądzu

ul. Śniadeckich 6 lok. 28, 86-300 Grudziądz, tel./fax (056) 696 81 81,
tel. kom. 0 692 040 686, 0 603 749 178
e-mail: sekretariatnppp@wp.pl
<http://nppp.grudz.pl/>

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Grudziądzu

ul. Korczaka 23a, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 464 48 05 lub 07, fax (056) 464 48 06
e-mail: ppp.grudziadz@onet.eu; dyrektor@ppp.grudziadz.pl
<http://www.ppp.grudziadz.pl/>

Toruń

opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Niepubliczna Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla Osób z Autyzmem i o Cechach Autyzmu w Toruniu

ul. Kanałowa 16, 87-100 Toruń, tel. 0 607 036 648 (dyrektor)

e-mail: autyzm.torun@onet.eu

<http://kta.fm.interia.pl/diagnoza.html>

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Toruniu

ul. Prosta 4, 87-100 Toruń, tel. (056) 622 29 91, fax (056) 690 49 82

e-mail: ppp_torun@interia.pl

<http://www.ppp.torun.pl/>

Włocławek

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna we Włocławku

ul. Ogniowa 8/10, 87-800 Włocławek, tel. (054) 232 59 18, 231 39 48, 232 34 57,

fax (54) 231 11 71

e-mail: ppp-wloclawek@wp.pl

<http://ppp.edukacja.wloclawek.pl/>

powiat brodnicki

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna im. Marii Grzegorzewskiej w Brodnicy

ul. Jagiellońska 1, 87-300 Brodnica, tel./ fax (056) 494 45 91 (sekretariat),

697 12 03 (psycholog)

e-mail: sekretariat@pppbrodnica.pl

<http://ppp-brodnica.bip.net.pl>, www.pppbrodnica.pl

powiat bydgoski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Koronowie

ul. Szosa Kotomierska 3, 86-010 Koronowo, tel./ fax (052) 382 22 74

e-mail: pppkoronowo@gmail.com

<http://poradnia-koronowo.wirtualnie.pl>

oraz

Filia w Bydgoszczy

ul. Zygmunta Augusta 16 (vis a vis Dworca Głównego PKP), 85-082 Bydgoszcz,

tel./ fax (052) 582 64 89

e-mail: poradnia.filia@gmail.com

powiat chełmiński

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem od stycznia 2012 r. będzie wydawać:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Chełmnie

ul. Dominikańska 35, 86-200 Chełmno, tel. (056) 686 00 52, tel./fax (056) 686 34 29

e-mail: ppp-chelmno@tlen.pl

<http://ppp-chelmno.pl>

powiat inowrocławski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Inowrocławiu

ul. Mątewska 17, 88-100 Inowrocław, tel./ fax (052) 359 22 66

e-mail: ppp-ino@o2.pl

<http://www.poradnia.inowroclaw.info/>

oraz

Filia w Kruszwicy

ul. Rybacka 20, 88-150 Kruszwica, tel. (052) 351 54 18

<http://poradnia.inowroclaw.info/>

powiat lipnowski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem od 2012 r. będzie wydawać:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lipnie

Plac 11 Listopada 9, 87-600 Lipno, tel. (054) 287 24 92, fax (054) 287 46 57

e-mail: poradnialipno@gmail.com

<http://www.poradnialipno.c0.pl/>

powiat mogileński

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Mogilnie

ul. Benedyktyńska 3, 88-300 Mogilno, tel./ fax (052) 315 27 74

e-mail: poradnia_mogilno@wp.pl

<http://pppmogilno.pl/>

powiat nakielski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nakle nad Notecią

ul. Dąbrowskiego 46, 89-100 Nakło nad Notecią, tel. (052) 386 51 51,

fax (052) 386 51 50

e-mail: pppn@wp.pl

<http://ppppnaklo.pl>

oraz

Filia w Szubinie

ul. Kochanowskiego 1, 89-200 Szubin, tel. (052) 384 89 71, 384 89 70
e-mail: poradniaszubin@wp.pl

powiat rypiński

opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Rypinie

ul. Dworcowa 11, 87-500 Rypin, tel./ fax (054) 280 50 48
e-mail: poradniarypin@tlen.pl
<http://ppprypin.glt.pl/>

powiat sępoleński

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sępólnie Krajeńskim

ul. Wojska Polskiego 20, 89-400 Sępólno Krajeńskie, tel./ fax (052) 388 21 47
e-mail: ppp_seporno@vp.pl
<http://poradniapp-sepolno.cba.pl/>

powiat świecki

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Świeciu

ul. Klasztorna 2, 86-100 Świecie tel. (052) 331 12 26, 332 42 85
e-mail: pppswiecie@neostrada.pl
<http://bip.powiat.swiecki.lo.pl>

powiat toruński

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Chełmży

ul. Św. Jana 18, 87-140 Chełmża, tel. (056) 675 67 27, tel. zaufania 0801 112 102,
fax (056) 6756727
e-mail: porpsych@wp.pl
<http://poradnia-chelmza.pl/>

oraz

Filia Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Dobrzejewicach

87-123 Dobrzejewice, tel./fax (56) 678 64 62
e-mail: poradniapp.dobrzejewice@neostrada.pl

powiat tucholski

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Tucholi

ul. Piastowska 30, 89-500 Tuchola, tel./ fax (052) 334 38 63

e-mail: ppptuchola@poczta.onet.pl

<http://www.poradnia.tuchola.pl/>

powiat żniński

orzeczenia i opinie dla dzieci z autyzmem wydaje:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Żniniu

ul. Browarowa 14, 88-400 Żnin, tel./ fax (052) 302 04 38, tel. kom. 516 081 200

e-mail: poradnia@znin.pl

<http://poradniaznin.cba.pl/>

■ WCZESNE WSPOMAGANIE ROZWOJU

Pomoc ta organizowana jest dla małych dzieci (od urodzenia do momentu pójścia do szkoły, zazwyczaj do 7 roku życia). Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci ma na celu pobudzanie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka od chwili wykrycia niepełnosprawności, do podjęcia nauki w szkole.

Wczesne wspomaganie może być organizowane w przedszkolu, w szkole podstawowej, w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, w publicznej i niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej, w tym poradni specjalistycznej, jeżeli mają one możliwość realizacji wskazań zawartych w opinii o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka, w szczególności dysponują środkami dydaktycznymi i sprzętem, niezbędnymi do prowadzenia wczesnego wspomagania. Jednak nie wszystkie ww. placówki prowadzą wczesne wspomaganie rozwoju.

Pomoc ta oferowana jest przez zespół specjalistów, w skład którego wchodzi osoby posiadające przygotowanie do pracy z małymi dziećmi z zaburzonym rozwojem psychoruchowym: oligofrenopeda, tyflopeda lub surdopeda, psycholog, logopeda, inni specjaliści – w zależności od potrzeb dziecka i jego rodziny.

Zespół ten ustala kierunki pracy z dzieckiem oraz harmonogram podejmowanych działań w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka oraz wsparcia jego rodziny. Poza tym do jego zadań należy: nawiązanie współpracy z zakładem opieki zdrowotnej lub ośrodkiem pomocy społecznej w celu zapewnienia dziecku rehabilitacji, terapii lub innych form pomocy, opracowanie i realizacja indywidualnego programu pracy z dzieckiem i jego rodziną, analiza skuteczności pomocy udzielanej w ramach wczesnego wspomagania. Zajęcia w ramach wczesnego wspomagania organizowane są w wymiarze od 4 do 8 godzin w miesiącu.

■ **UWAGA** ► Ze względu na bardzo małą liczbę godzin przewidzianą w ramach Wczesnego Wspomagania Rozwoju (od jednej do dwóch godzin tygodniowo) forma ta może być jedynie uzupełnieniem podstawowych form terapii dla dzieci z autyzmem i innymi całościowymi zaburzeniami rozwoju.

Aby dziecko mogło skorzystać z tego rodzaju wsparcia, musi mieć wydaną opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. Opinie te wydają publiczne i niepubliczne poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne.

Pomoc oferowana w ramach wczesnego wspomagania rozwoju jest bezpłatna.

*Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004 r., nr 256, poz. 2572 z późn. zm.),
Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11.XI.2013 r.
w sprawie organizowania wczesnego wspomagania rozwoju dzieci (Dz.U.2013 r., nr 1257)*

■ **Gdzie szukać informacji?** ► Przede wszystkim postaraj się dotrzeć do publicznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Twoim mieście lub powiecie. Tam można dowiedzieć się o placówkach oświatowych, w których jest prowadzone wczesne wspomaganie rozwoju dziecka. Informacje te powinny znajdować się także w Wydziale Edukacji (Oświaty) Urzędu Miasta lub Urzędu Gminy oraz w analogicznym wydziale w starostwie powiatu.

Bydgoszcz

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem w Bydgoszczy przy Zespole Szkół Nr 29

ul. Słoneczna 26, 85-348 Bydgoszcz, tel. (052) 373 08 78 wew.32, 373 59 40,
tel. kom.0 605 414 834
e-mail: zs29bydgoszcz@poczta.onet.pl
<http://www.autyzm.strefa.pl/>
<http://www.zs29bydgoszcz.pl/osrodek/index.html>

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 w Bydgoszczy

ul. Jana III Sobieskiego 10, 85-060 Bydgoszcz, tel./ fax (052) 322 52 06 (07),
tel. (052) 322 34 21
tel. kom. 0 667 662 984
e-mail: pppnr1@bip.oswiata.bydgoszcz.pl
<http://www.ppp1.bydgoszcz.pl/>

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2 w Bydgoszczy

ul. Hetmańska 33, 85-039 Bydgoszcz, tel. (052) 322 80 32, tel. kom. 0 697 910 785
e-mail: info@poradnia.bydgoszcz.pl
<http://www.poradnia.bydgoszcz.pl/>

Zespół Szkół Integracyjnych Nr 14

ul. Kcyńska 49, 85-304, Bydgoszcz Górzyskowo, tel. (052) 373 16 88,

tel./ fax (052) 373 13 35

e-mail: gim37@poczta.onet.pl ; zessz14@poczta.onet.pl; zs14@bip.oswiata.bydgoszcz.pl

<http://www.zs14.bydgoszcz.pl/>

Grudziądz

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Grudziądzu

ul. Korczaka 23a, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 464 48 05 lub 07, fax (056) 464 48 06

e-mail: ppp.grudziadz@onet.eu; dyrektor@ppp.grudziadz.pl

<http://www.ppp.grudziadz.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych

ul. Sikorskiego 42, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 461 35 98

e-mail: wdngrudziadz@onet.pl

<http://wdngrudziadz.republika.pl/>

Toruń

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Niepubliczna Specjalistyczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna dla Osób z Autyzmem i o Cechach Autyzmu

ul. Kanałowa 16, 87-100 Toruń, tel. 0 607 036 648 (dyrektor)

e-mail: autyzm.torun@onet.eu

<http://kta.fm.interia.pl/diagnoza.html>

Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy „Tęcza“

dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem

ul. Żwirki i Wigury 1, 87-100 Toruń, tel. kom. 0 605 414 834

e-mail: tecza@wgsystem.pl

<http://www.autyzmtorun.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych Nr 6 im. bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego

ul. Dziewulskiego 41c, 87-100 Toruń, tel./ fax (056) 650 80 30

e-mail: zs6.torun@wp.pl

<http://www.zs6torun.com/>

Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi Nr 31

ul. Dziewulskiego 41B, 87-100 Toruń, tel./ fax (056) 648 51 28

e-mail: sekretariat.zs31@o2.pl

<http://www.szkola31.torun.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych Nr 26 w Toruniu

ul. Buszczyńskich 11, 87-100 Toruń, tel. (056) 648 57 84, 645 04 43,

fax (056) 645 70 35

<http://www.sps.szkola26.webd.pl/>

Włocławek

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna we Włocławku

ul. Ogniowa 8/10, 87-800 Włocławek, tel. (054) 232 59 18, 231 39 48, 232 34 57,
fax (054) 231 11 71

e-mail: ppp-wloclawek@wp.pl

<http://ppp.edukacja.wloclawek.pl/>

Przedszkole Publiczne Nr 36 z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Wypiańskiego 3, 87-800 Włocławek, tel./ fax (054) 235 24 97

e-mail: brybacka-kolowska@edukacja.wloclawek.pl

<http://www.przedszkole36.satfilm.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych Nr 3 im. Marii Grzegorzewskiej

ul. Nowomiejska 21, 87-800 Włocławek, tel./ fax (054) 412 10 41

e-mail: zs3@q4.pl

<http://www.zs3.q4.pl/>

powiat aleksandrowski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Przedszkole Samorządowe Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Juliana Tuwina w Aleksandrowie Kujawskim

ul. Wojska Polskiego 19, 87-700 Aleksandrów Kujawski, tel. (054) 282 22 09

e-mail: ps1alekskuj@wp.pl

<http://www.ps1alekskuj.za.pl/>

powiat chełmiński

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Chełmnie

ul. Słowackiego 3, 86-200 Chełmno, tel. (056) 686 00 52, fax (056) 686 34 29

e-mail: ppp-chelmno@tlen.pl

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Chełmnie

ul. Parkowa 5, 86 - 200 Chełmno, tel. (056) 686 16 70, fax (056) 676 07 15

e-mail: soswchelmno@poczta.onet.pl

<http://www.soswchelmno.vel.pl/>

powiat inowrocławski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Przedszkole Nr 4 „SŁONECZKO” z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Kusocińskiego 11, 88-100 Inowrocław, tel. /fax (052) 357 81 30, 0 509 379 944

e-mail: dyrektor4ino@wp.pl

<http://www.przedszkole4sloneczko.pl/>

powiat lipnowski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Lipnie

Plac 11 Listopada 9, 87-600 Lipno, tel. (054) 287 24 92, fax (054) 287 46 57

e-mail: poradnialipno@gmail.com

<http://www.poradnialipno.c0.pl/>

Przedszkole Miejskie Nr 4 w Lipnie

ul. Kazimierza Różyckiego 8, 87-600 Lipno, tel./ fax (054) 287 45 04,

tel. kom. 0 697 190 088

e-mail: pm4lipno@wp.pl

http://pm4lipno.cba.pl/index_1.html

powiat mogileński

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Mogilnie

ul. Benedyktyńska 3, 88-300 Mogilno, tel./ fax (052) 315 27 74

e-mail: poradnia_mogilno@wp.pl

<http://pppmogilno.pl/>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. dr Jakuba Cieślewicza

ul. Parkowa 10, 88-320 Strzelno, tel./ fax (052) 318 95 68

e-mail: soswstrzelno@wp.pl

<http://www.soswstrzelno.cba.pl/>

powiat nakielski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nakle nad Notecią

ul. Dąbrowskiego 46, 89-100 Nakło nad Notecią, tel. (052) 386 51 51,

fax (052) 386 51 50

e-mail: pppn@wp.pl

<http://pppnaklo.pl>

powiat radziejowski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Władysława Łokietka

ul. Szkolna 12, 88-200 Radziejów, tel./ fax (054) 285 32 28, tel. kom. 0 728 382 736

e-mail: sekretariat@radziejow.edu.pl

<http://www.radziejow.edu.pl>

powiat rypiński

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Zespół Szkół Specjalnych Nr 5 im. ks. Jana Twardowskiego

ul. Młyńska 12, 87-500 Rypin, tel./ fax (054) 280 36 42

e-mail: zss_rypin@wp.pl

http://www.zss_rypin.republika.pl/

powiat sępoleński

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Sępólnie Krajeńskim

ul. Wojska Polskiego 20, 89-400 Sępólno Krajeńskie, tel./ fax (052) 388 21 47

e-mail: ppp_seporno@vp.pl

<http://poradniapp-sepolno.cba.pl/>

powiat świecki

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Świeciu

ul. Gimnazjalna 2, 86-100 Świecie tel. (052) 331 12 26, 332 42 85

e-mail: pppswiecie@neostrada.pl

powiat toruński

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Chełmży

ul. Św. Jana 18, 87-140 Chełmża, tel. (056) 675 67 27, tel. zaufania 0 801 112 102,

fax (056) 6756727

e-mail-porpsych@wp.pl

<http://poradnia-chelmza.pl/>

powiat tucholski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Tucholi

ul. Piastowska 30, 89-500 Tuchola, tel./ fax (052) 334 38 63

e-mail: ppptuchola@poczta.onet.pl

<http://www.poradnia.tuchola.pl/>

powiat wąbrzeski

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Szkoła Podstawowa z Oddziałem Integracyjnym w Wielkich Radowiskach

Wielkie Radowiska 2, 87-207 Dębowa Łąka, tel. (056) 688 93 78, fax (056) 687 45 01

e-mail: spwrad@wp.pl

<http://spradowiska.w.interia.pl/>

powiat żniński

wczesne wspomaganie rozwoju dla dzieci z autyzmem prowadzi:

Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Żninie

ul. Browarowa 14, 88-400 Żnin, tel./ fax (052) 302 04 38, tel. kom. 0516 081 200

e-mail: poradnia@znin.pl

http://poradniaznin.cba.pl/

Przedszkole Nr 1 w Barcinie

ul. 4-Stycznia 9, 88-190 Barcin, tel. (052) 383 20 15

■ PLACÓWKI PRZEDSZKOLNE I SZKOLNE DLA DZIECI Z AUTYZMEM

Dzieci z autyzmem, z zespołem Aspergera i innymi zaburzeniami rozwojowymi w wieku przedszkolnym i szkolnym mają prawo do otrzymania orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. O jego wydanie wnioskuje rodzice.

Orzeczenie to jest wydawane dla dzieci i młodzieży, które wymagają stosowania specjalnej organizacji nauki i metod kształcenia. Na tej podstawie przedszkole lub szkoła dostosowuje warunki i formy nauczania do potrzeb dziecka określonych w orzeczeniu. Prawo oświatowe gwarantuje dzieciom i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi możliwość uczęszczania do wszystkich typów przedszkoli i szkół: ogólnodostępnych (tzw. masowych), integracyjnych, z oddziałami integracyjnymi, specjalnych, z oddziałami specjalnymi.

Placówka oświatowa, do której uczęszcza dziecko, ma zapewnić mu realizację zaleceń określonych w orzeczeniu. Uczeń taki ma także prawo do dostosowania treści nauczania, a co za tym idzie – dostosowania systemu jego oceniania. Orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego dla dzieci i młodzieży z autyzmem wydają poradnie psychologiczno-pedagogiczne wskazane przez kuratora oświaty.

Jeżeli stan zdrowia dziecka znacznie utrudnia lub uniemożliwia uczęszczanie do szkoły (w tym do kl. 0), może być wydane orzeczenie o nauczaniu indywidualnym. Zajęcia te mogą być organizowane w domu rodzinnym, szkole lub w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym. Możliwe jest także wprowadzanie ucznia na zajęcia z innymi dziećmi, z klasą.

Podstawa prawna:

Ustawa z dn. 7 września 1991 r. o systemie oświaty (tj. Dz. U. z 2004 r., nr 256, poz. 2572 z późn. zm.),

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r.

w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach

(Dz.U.2010.228.1489),

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz.U.2010.228.1490),

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 18 września 2008 r. w sprawie orzeczeń i opinii

wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz. U. z 2008 r., nr 173, poz. 1072),

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 18 września 2008 r. w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. z 2008 r., nr 175, poz. 1086).

■ **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje o przedszkolach i szkołach integracyjnych można znaleźć w Urzędzie Gminy (Miasta) oraz w Kuratorium Oświaty. Informacje o szkołach specjalnych znajdują się w starostwach powiatu i w Kuratoriach Oświaty.

Jeżeli masz problemy z uzyskaniem dostępu do wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, przedszkola, szkoły, poradni psychologiczno-pedagogicznej możesz kontaktować się z:

- wójtem, burmistrzem, prezydentem miasta odpowiedzialnym za sprawy edukacji,
- starostą odpowiedzialnym za sprawy edukacji (jeżeli chodzi o szkoły specjalne, poradnie psychologiczno pedagogiczne).

Jeżeli przedszkole, szkoła, poradnia psychologiczno-pedagogiczna łamie prawa ucznia (nie realizuje zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, nie organizuje zajęć rewalidacyjnych dla uczniów niepełnosprawnych, nie dostosowuje programu nauczania do potrzeb dziecka z orzeczonym kształceniem specjalnym), możesz kontaktować się z Rzecznikiem Praw Ucznia (osobą odpowiedzialną za kształcenie uczniów niepełnosprawnych) w:

Kuratorium Oświaty w Bydgoszczy

ul. Konarskiego 1-3, 85-066 Bydgoszcz, tel. tel. (052) 349 76 39

(kancelaria - informacja)

e-mail: kurator@bydgoszcz.uw.gov.pl

<http://www.kuratorium.bydgoszcz.uw.gov.pl/>

lub delegaturą Kuratorium Oświaty na Twoim terenie:

Delegatura Kuratorium Oświaty w Toruniu

ul. Moniuszki 15/21, 87-100 Toruń, tel. (056) 620 00 65, 622 14 09,

fax (056) 622 66 28

e-mail: deltorun@bydgoszcz.uw.gov.pl

Delegatura Kuratorium Oświaty we Włocławku

ul. Okrzei 64, 87-800 Włocławek, tel. (054) 231 31 72, fax (054) 231 13 74

e-mail: delwlocl@bydgoszcz.uw.gov.pl

■ SZKOŁY, W KTÓRYCH UCZĄ SIĘ DZIECI Z AUTYZMEM

Dzieci z autyzmem mają prawo uczęszczać do wszystkich placówek edukacyjnych (ogólnodostępnych, integracyjnych, specjalnych).

■ SZKOŁY I PRZEDSZKOLA SPECJALNE ORAZ PROWADZĄCE ODDZIAŁY SPECJALNE:

Bydgoszcz

Niepubliczne Przedszkole Specjalne im. Marii Montessori „Pod Jaworem“ Towarzystwa Przyjaciół Dzieci

ul. Jaworowa 5, 85-628 Bydgoszcz, tel./ fax (052) 372 15 32
e-mail: tpd.om_bydgoszcz@ovh.org
<http://www.tpd-bydgoszcz.ovh.org/>

Niepubliczne Przedszkole Specjalne im. Marii Montessori „Wesoła Dolina“

ul. Gdańska 76, 85-021 Bydgoszcz, tel. (052) 321 08 27
e-mail: tpd.wesoladolina@wp.pl
<http://www.tpd-bydgoszcz.ovh.org/>

Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem w Bydgoszczy przy Zespole Szkół Nr 29

ul. Słoneczna 26, 85-348 Bydgoszcz, tel. (052) 373 08 78 wew.32, 373 59 40,
tel. kom.0 605 414 834
e-mail: zs29bydgoszcz@poczta.onet.pl
<http://www.autyzm.strefa.pl/>
<http://www.zs29bydgoszcz.pl/osrodek/index.html>

W Ośrodku działa:

Punkt Konsultacyjny dla Dzieci z Autyzmem i ich Rodzin

tel. (052) 373 08 78, 373 59 40
<http://www.zs29bydgoszcz.pl/osrodek/index.html>
<http://www.autyzm.strefa.pl/>

Dni i godziny przyjmowania pacjentów:
poniedziałek: 8.00-14.00,
wtorek: 9.00-15.00,
środa: 8.00-16.00,
czwartek: opinie psychologiczno-pedagogiczne,
piątek: 8.00-14.00

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm
 - diagnoza psychologiczna, pedagogiczna
- orientacyjny czas oczekiwania:** na bieżąco
kryteria zapisów: dzieci od 3 r.ż. do 9/ 10 r.ż.

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- autyzm
 - terapia behawioralna
 - zajęcia terapeutyczne z psychologiem, pedagogiem, logopedą
 - integracyjne zajęcia popołudniowe dla dzieci z Punktu Konsultacyjnego
 - trening umiejętności społecznych
 - układanie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych; systemów motywacji; planów aktywności
 - konsultacje i instruktaż dla rodziców dot. realizacji programu terapeutycznego na terenie domu
 - rozwiązywanie bieżących problemów w funkcjonowaniu dziecka
 - informowanie rodziców o dodatkowych formach terapii i kierowanie na konieczne konsultacje
 - szkolenia dla rodziców (z zakresu terapii metodą behawioralną) współpracujących z Punktem i dla nauczycieli
 - konsultacje dla nauczycieli i innych osób pracujących z dziećmi i młodzieżą z autyzmem
 - współpraca z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną
 - wizyty terapeutów w placówkach, do których uczęszczają podopieczni Punktu
- kryteria zapisów:** dzieci od 3 r.ż. do 18 r.ż.

Uwaga: specjalistyczne porady dla dzieci, które nie są pod opieką Ośrodka Rewalidacyjno-Wychowawczego dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem. Pomoc dla dzieci i ich rodzin z Bydgoszczy.

Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. gen. Stanisława Maczka dla Dzieci i Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 12 dla Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej

**Technikum Uzupełniające Elektroniczne Nr 2 dla Młodzieży Słabo Słyszącej
i Niesłyszącej**

**Technikum Uzupełniające Gastronomiczne nr 2 dla Młodzieży Słabo Słyszącej
i Niesłyszącej**

**Technikum Uzupełniające Odzieżowe nr 2 dla Młodzieży Słabo Słyszącej
i Niesłyszącej**

Szkoła Policealna Specjalna dla Młodzieży Słabo Słyszącej i Niesłyszącej

Internat

ul. Akademicka 3, 85-796 Bydgoszcz, tel. (052) 344 74 15, fax (052) 346 36 16

e-mail: oswbiuro@wp.pl

<http://www.oswnr2.bydgoszcz.pl/>

**Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1 dla Dzieci i Młodzieży
Słabo Widzącej i Niewidomej im. L. Braille'a w Bydgoszczy**

Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka
Oddział Specjalny dla Dzieci i Młodzieży Głuchoniewidomej
Oddział Przedszkolny dla Dzieci Słabo Widzących i Niewidomych
Szkoła Podstawowa Nr 53 Specjalna dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej
i Niewidomej
Gimnazjum Nr 43 Specjalne dla Dzieci i Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 10 dla Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy
XVIII Liceum Ogólnokształcące dla Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej
Technikum Masażu dla Młodzieży Słabo Widzącej i Niewidomej
Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące Nr 5 dla Dorosłych Słabo Widzących
i Niewidomych

ul. Krasińskiego 10, 85-008 Bydgoszcz, tel. (052) 322 17 87

e-mail: louis@braille.bydgoszcz.pl

<http://www.braille.bydgoszcz.pl/>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 3 im. Marii Grzegorzewskiej

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 51
Gimnazjum Specjalne Nr 41
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy
Internat

ul. Graniczna 12, 85-201 Bydgoszcz, tel./ fax (052) 322 34 71

e-mail: osw3dyr@go2.pl

<http://www.sosw3.bydgoszcz.pl/>

**Zespół Szkół Nr 7 z Oddziałami dla Dzieci Słabo Słyszących
im. 16 Pułku Ułanów Wielkopolskich**

Szkoła Podstawowa Nr 48 Oddziałami dla Dzieci Słabo Słyszących
Gimnazjum Nr 36 dla Słabo Słyszących im. 16 Pułku Ułanów Wielkopolskich XVII
XVII Liceum Ogólnokształcące

ul. Waryńskiego 1, 85-320 Bydgoszcz, tel. (052) 373 11 31, tel./ fax (052) 373 97 46

e-mail: zsnr7@op.pl

<http://www.zsnr7.net/news.php>

Zespół Szkół Specjalnych Nr 30

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 1 im. Kornela Makuszyńskiego
Gimnazjum Specjalne Nr 39

- klasa dla uczniów z autyzmem

ul. Jesionowa 3a, 85-149 Bydgoszcz, tel./ fax (052) 373 06 23

e-mail: zsnr30@bip.oswiata.bydgoszcz.pl

<http://www.zs30.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych Nr 31 im. Stefana Balcera

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 23
Gimnazjum Specjalne Nr 40

ul. Fordońska 17, 85-085 Bydgoszcz, tel. (052) 342 01 12

e-mail: zsnr31@bip.oswiata.bydgoszcz.pl

<http://zs31bydgoszcz.edupage.org/>

Zespół Szkół Nr 33 Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekłe Chorej

Przedszkole Nr 81

Szkoła Podstawowa Nr 52

Gimnazjum Nr 42

Liceum Ogólnokształcące Nr XIX

ul. Swarzewska 10, 85-731 Bydgoszcz, tel./ fax (052) 345 28 17, fax (052) 328 43 31

e-mail: sekretariat@zs33.bydgoszcz.pl; dyrektor@zs33.bydgoszcz.pl;

vicedyrektor@zs33.bydgoszcz.pl

<http://www.zs33.bydgoszcz.pl/>

Grudziądz

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 1 im. Polskich Olimpijczyków

Oddział Przedszkolny

Szkoła Podstawowa Nr 14 Specjalna

Gimnazjum Nr 11 Specjalne

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy

Internat

ul. Parkowa 25, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 462 34 26, 462 32 88,

tel. kom. 0 609 004 795

e-mail: sosw1@vp.pl

<http://sosw1.grudziadz.pl/>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy Nr 2 im. Kazimierza Kirejczyka

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna

Pracownie szkolenia praktycznego

Internat

ul. Kasprowicza 4, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 465 43 23, fax (056) 465 43 25

e-mail: osw2grudz@poczta.onet.pl

<http://osw2grudz.prv.pl/>

<http://danklu.republika.pl/>

Zespół Szkół Nr 1

Gimnazjum Przystosowujące do Pracy

Gimnazjum dla Dorosłych

Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla Dorosłych

ul. Sobieskiego 11, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 464 70 39 (dyrektor),

tel./ fax (056) 462 27 42

e-mail: zs1@wp.pl

<http://www.zs1.net.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych im. Marii Grzegorzewskiej

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 13

Gimnazjum Specjalne Nr 10

ul. Sikorskiego 42, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 461 35 98

e-mail: wdngrudziadz@onet.pl, sekretariat@zssgrudziadz.pl

<http://zss.grudziadz.pl/>

Toruń

Niewpubliczny Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy „Tęcza“ dla Dzieci i Młodzieży z Autyzmem

Specjalne Przedszkole "Tęcza" dla Dzieci z Autyzmem

ul. Żwirki i Wigury 1, 87-100 Toruń, tel. kom. 0 605 414 834

e-mail: tecza@wgsystem.pl

<http://przedszkoleautyzm.pl/>

*Uwaga: placówka przeznaczona jest dla dzieci i młodzieży z autyzmem lub niepełnosprawnością sprzężoną w wieku od 3 r. ż. do 25 r.ż.
W placówce dzieci mogą korzystać z edukacji, terapii indywidualnej i grupowej w małych grupach oraz z rehabilitacji.*

W Ośrodku działa Punkt Konsultacyjno-Diagnostyczny

Oferowana pomoc:

DIAGNOSTYKA:

- autyzm, Zespół Aspergera
- diagnoza całościowa (nozologiczna i funkcjonalna)

orientacyjny czas oczekiwania: 2-3 miesiące

kryteria zapisów: dzieci, młodzież, dorośli

Oferowana pomoc:

TERAPIA I REHABILITACJA:

- tworzenie indywidualnych programów edukacyjno-terapeutycznych;
- weryfikowanie programów w miarę postępów dziecka
- terapia grupowa w małych grupach
- grupa wsparcia dla rodziców
- indywidualne spotkania rodziców z psychologiem (w miarę potrzeb)
- pomoc lekarska: psychiatry i pediatri
- poradnictwo psychologiczno-pedagogiczne dla rodziców, terapeutów i opiekunów dziecka

*Uwaga: w planach od marca uruchomienie Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej zamiast Punktu Konsultacyjno-Diagnostycznego.
Poradnia będzie mogła wydawać opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dla dzieci z autyzmem.*

Niepubliczne Przedszkole Terapeutyczne "Mały Książę"

ul. Rzepakowa 7/9, 87-100 Toruń, tel. kom. 0 503 143 317

e-mail: iza.wyborska@interia.pl

<http://malyksiaze.org/>

- Przedszkole dla dzieci z autyzmem i dla dzieci z zaburzeniami ze spektrum autyzmu

Przedszkole Miejskie z Oddziałami Specjalnymi i Integracyjnymi Nr 2 im. Jana Brzechwy

ul. Stawisińskiego 7, 87-100 Toruń, tel. (056) 648 64 52, fax (056) 650 86 39

e-mail: pm2torun@wp.pl

<http://brzechwa.za.pl/>

- w Przedszkolu utworzono oddział dla dzieci niewidomych i słabowidzących

im. Kornela Makuszyńskiego

ul. Sucharskiego 2, 87-100 Toruń, tel. (056) 623 02 56, tel./ fax (056) 655 84 34

e-mail: pm16tor@poczta.onet.pl

<http://www.pm16.com.pl/>

-w Przedszkolu utworzono oddział dla dzieci głuchych i niedosłyszących

Szkoła Podstawowa dla Dzieci z Autyzmem PROMETHEUS

ul. Pająkowskiego 44/52, 87-100 Toruń, tel. 0728 203 480

e-mail: prometheus.szkoła@gmail.com

Szkoła Podstawowa Nr 33 w Toruniu im. Toruńska Szkoła Terapeutyczna

ul. Bolta 14, 87-100 Toruń, tel./ fax (056) 648 25 43

e-mail: sp33@zsmeie.torun.pl

<http://sp33.pl/>

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka w Toruniu

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 25

Gimnazjum Specjalne Nr 25

Specjalna Zasadnicza Szkoła Zawodowa

Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy Nr 25

Zespoły edukacyjno-terapeutyczne

Internat

ul. Żwirki i Wigury 15 i 21, 87-100 Toruń, tel. (056) 654 47 78, fax (056) 654 47 78

e-mail: sosw_osrodek@wp.pl

<http://www.sosw.torun.pl/>

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 5

ul. Grunwaldzka 41, 85-239 Bydgoszcz, tel./ fax (052) 322 33 53

e-mail: zsz5sekretariat@op.pl

<http://zsz5.bydgoszcz.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych Nr 6 im. bł. ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego

Oddział Przedszkolny dla Dzieci z Autyzmem

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr

Gimnazjum Specjalne Nr 19

ul. Dziewulskiego 41c, 87-100 Toruń, tel./ fax (056) 650 80 30

e-mail: zs6.torun@wp.pl

<http://www.zs6torun.com/>

Zespół Szkół Specjalnych Nr 26 w Toruniu

e-mail: zs26@torun.edu.pl

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 26

Oddział Przedszkolny

ul. Buszczyńskich 11, 87-100 Toruń, tel. (056) 648 57 84, 645 04 43,

fax (056) 645 70 35

<http://www.sps.szkoła26.webd.pl/>

Oddział Przedszkolny Nr 26 im. ks. prof. Józefa Tischnera

ul. Kosynierów Kościuszkowskich 11, 87-100 Toruń, tel. (056) 645 04 43,

fax (056) 645 70 35

e-mail: gimnazjum26torun@wp.pl

<http://www.gs.szkoła26.webd.pl/>

Szkoła Przysposabiająca do Pracy im. ks. prof. Józefa Tischnera

ul. Kosynierów Kościuszkowskich 11, 87-100 Toruń, tel. (056) 645 04 43,

fax (056) 645 70 35

e-mail: szkolapdp26@op.pl

<http://www.spdp26.pl/>

Włocławek

Specjalny Ośrodek Wychowawczy Zgromadzenia Sióstr Małych Misjonek Miłosierdzia (Orionistek) p.w. św. Teresy od Dzieciątka Jezus

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 17

Gimnazjum Specjalne

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna

ul. Leśna 3, 87-800 Włocławek, tel./ fax (054) 233 12 65

e-mail: sowsmmm@diecezja.wloclawek.pl

http://www.orionistki.pl/dzialalnosc_wloclawek.php

Zespół Szkół Specjalnych Nr 3 im. Marii Grzegorzewskiej

ul. Nowomiejska 21, 87-800 Włocławek, tel./ fax (054) 412 10 41

e-mail: zs3@q4.pl

<http://www.zs3.q4.pl/>

Zespół Wczesnego Wspomagania Rozwoju Dziecka

e-mail: sekretariat_zs3@op.pl; spwzs3@tlen.pl

<http://www.spwzs3.strefa.pl/>

Przedszkole Specjalne

e-mail: sekretariat_zs3@op.pl; spwzs3@tlen.pl

<http://www.spwzs3.strefa.pl/>

Szkoła Podstawowa Specjalna

e-mail: sekretariat_zs3@op.pl; spwzs3@tlen.pl

<http://www.spwzs3.strefa.pl/>

- w Szkole utworzono klasy dla uczniów z autyzmem

Gimnazjum Specjalne

<http://www.gimzs3.za.pl/>

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 3

tel. (054) 412 10 41, 232 50 37

e-mail: zs3z@zs3z.pl

<http://www.zs3z.pl/>

Szkoły Specjalna Przysposabiająca do Pracy Nr 3

tel. (054) 412 10 41, 232 50 37

e-mail: zs3z@zs3z.pl

<http://www.zs3z.pl/>

powiat aleksandrowski

Szkoła Podstawowa Specjalna w Grabiu

Grabie 34, 87-710 Służewo, tel. (054) 282 12 23 lub 282 12 70 w.55

e-mail: sps_grabie@go2.pl

<http://www.bip.powiataleksandrowski.akcessnet.net/index.php?idg=4&id=441&x=108&y=10>

Zespół Szkół Nr 2 im mjra H. Dobrzańskiego "Hubala"

**Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna z oddziałami szkoły specjalnej
przysposabiającej do pracy na podbudowie gimnazjum specjalnego**

ul. Sikorskiego 2, 87-700 Aleksandrów Kujawski, tel. 054 282 20 50

<http://www.hubal.glt.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych dla Dzieci i Młodzieży Przewlekłe Chorych i Niepełnosprawnych Nr 1 w Ciechocinku

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 2

Oddział Przedszkolny

Gimnazjum Specjalne

Zespół Pozalekcyjnych Zajęć Wychowawczych

ul. St. Staszica 7, 87-720 Ciechocinek, tel./ fax (054) 283 64 66

e-mail: zss1c-nek@wp.pl

<http://www.zsuciechocinek.szkolnastrona.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych Nr 2

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 4

Gimnazjum Specjalne

ul. Warzelniana 1, 87-720 Ciechocinek, tel. (054) 283 91 00 wew. 120,

fax (054) 283 63 70

e-mail: zssnr2ciechocinek@wp.pl

Zespół Szkół Specjalnych Nr 3 w Aleksandrowie Kujawskim

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 4

Gimnazjum Specjalne Nr 2

ul. Strażacka 22, 87-700 Aleksandrów Kujawski, tel. (054) 282 40 66

e-mail: zssnr3aleksandrowkuj@wp.pl

<http://www.szkolaspecnr3.republika.pl/>

powiat brodnicki

Zespół Szkół Specjalnych

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 5

Gimnazjum Specjalne Nr 3

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 3

Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy

ul. Kochanowskiego 2, 87-300 Brodnica, tel./ fax (056) 493161

e-mail: zsz3brodnica@wp.pl

<http://zs3brodnica.republika.pl/>

powiat bydgoski

Zespół Szkół Specjalnych w Koronowie
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 3
Gimnazjum Specjalne Nr 2
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 1
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
ul. Sobieskiego 16, 86-010 Koronowo, tel./ fax (052) 382 29 29
e-mail: zsskoronowo@wp.pl

powiat chełmiński

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Chełmnie
Wczesne wspomaganie rozwoju
Przedszkole Specjalne
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Specjalna Przysposabiająca Do Pracy
Zespoły Edukacyjno-Terapeutyczne
ul. Parkowa 5, 86-200 Chełmno, tel. (056) 686 16 70, fax (056) 676 07 15
e-mail: soswchelmnno@poczta.onet.pl
<http://www.soswchelmnno.vel.pl/>

powiat golubsko-dobrzyński

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Wielgim
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
Wielgie 80A, 87-645 Zbójno, tel. (054) 280 19 08
e-mail: soswielgie@wp.pl
<http://www.sosw-wielgie.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych Nr 3
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Przysposabiająca do Pracy
ul. Konopnickiej 1, 87-400 Golub-Dobrzyń, tel. (056) 683 25 53
e-mail: zssgolub@poczta.onet.pl
<http://www.zs3golub-dobrzyn.edu.pl/?id=1&lang=pol>

powiat inowrocławski

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 4
ul. Poznańska 43/45, 88-100 Inowrocław, tel. (052) 357 28 36

Zespół Szkół Ponadgminajalnych im. Kazimierza Wielkiego w Kruszwicy
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
ul. Kujawska 20, 88-153 Kruszwica, tel. (052) 351 60 85
e-mail: zsprzecznik@wp.pl; sekretariatzspk@poczta.onet.pl
<http://www.zspkruszwica.pl/news.php>

Zespół Szkół Specjalnych im. Marka Kotańskiego
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy
Szkoła przy Szpitalu Powiatowym
ul. Solankowa 12, 88-843 Inowrocław, tel. (052) 357 28 36
e-mail: inokotan@wp.pl; inospec@wp.pl
<http://www.inokotan.com.pl/>

powiat lipnowski

Zespół Szkół Specjalnych im. Janusza Korczaka w Lipnie
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 4 im. Janusza Korczaka
Gimnazjum Specjalne Nr 2
ul. Okrzei 4, 87-600 Lipno, tel. (054) 287 4390
e-mail: zsslipno@op.pl
<http://www.zsslipno.pl/>

powiat mogileński

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. dra Jakuba Ciesławicza
Wczesne Wspomaganie Rozwoju Dziecka
Przedszkole dla Dzieci o Specjalnych Potrzebach Edukacyjnych oraz z Autyzmem
Szkoła Podstawowa Specjalna
- klasa I-III dla dzieci z autyzmem oraz ze spektrum autyzmu z niepełnosprawnością sprzężoną
Gimnazjum Specjalne
Gimnazjum Życia
Szkoła Specjalna Przysposabiająca Do Pracy
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
ul. Parkowa 10, 88-320 Strzelno, tel./ fax (052) 318 95 68
e-mail: soswstrzelno@wp.pl
<http://www.soswstrzelno.cba.pl/>
Szkoła Podstawowa Specjalna
Bielice 2, 88-330 Mogilno, tel. (052) 302 55 63

Zespół Placówek Specjalnych w Szerzawach
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Janusza Korczaka
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 1
Gimnazjum Specjalne Nr 1
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Trzyletnia Szkoła Przysposabiająca do Pracy
Młodzieżowy Ośrodek Socjoterapii
Internat
Szerzawy 2, 88-300 Mogilno, tel./ fax (052) 315 70 26
e-mail: szerzawy@dkm.pl
<http://www.szerzawy.dkom.pl/>

powiat nakielski

Zespół Szkół Specjalnych w Karnowie
Szkoła Podstawowa Specjalna
Publiczne Gimnazjum Specjalne
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy Zawodowej
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
Karnowo 56, 89-100 Nakło nad Notecią, tel. (502) 385 22 62
e-mail: zss.karnowo@op.pl
<http://zsskarnowo.edupage.org/>

Zespół Szkół Specjalnych im. Janusza Korczaka w Kcyni
Szkoła Podstawowa Specjalna
Publiczne Gimnazjum Specjalne
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy Zawodowej
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
ul. Rynek 32, 89-240 Kcynia, tel./ fax (052) 589 43 80
e-mail: kamila-marosz@wp.pl (dyrektor)
<http://zsskcynia.pl/>

Zespół Szkół Specjalnych w Szubinie
Szkoła Podstawowa Specjalna
Gimnazjum Specjalne
Klasy Przystosowujące do Pracy Zawodowej
ul. Kochanowskiego 1, 89-200 Szubin, tel. (052) 384 21 54, 391 00 68
e-mail: zssdk@poczta.onet.pl
<http://zss-szubin.edupage.org/>

powiat radziejowski

Zespół Szkół i Placówek
Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Władysława Łokietka
Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 2
Gimnazjum Specjalne Nr 1
Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy
ul. Szkolna 12, 88-200 Radziejów, tel./ fax (054) 285 32 28, tel. kom. 0 728 382 736
e-mail: sekretariat@radziejow.edu.pl
<http://www.radziejow.edu.pl>

Zespół Szkół Mechanicznych
Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
ul. Kościuszki 58, 88-200 Radziejów, tel./ fax (054) 285 36 25
e-mail: poczta@zsmradziejow.edu.pl
<http://www.zsmradziejow.edu.pl/>

powiat rypiński

Zespół Szkół Specjalnych Nr 5 im. ks. Jana Twardowskiego

Oddział Przedszkolny

- utworzono oddział przedszkolny dla dzieci z autyzmem

Szkoła Podstawowa Specjalna

- w Szkole utworzono klasę I dla dzieci z autyzmem

Gimnazjum Specjalne

ul. Młyńska 12, 87-500 Rypin, tel./ fax (054) 280 36 42

e-mail: zss_rypin@wp.pl

http://www.zss_rypin.republika.pl/

powiat sępoleński

Zespół Szkół Specjalnych Nr 2 w Sępólnie Krajeńskim

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

Szkoła Specjalna Przystosowująca Do Pracy

ul. Hallera 29, 89-400 Sępólno Krajeńskie, tel. (052) 388 26 86

e-mail: zss2001@email.net.pl

<http://www.zs2-sepolno.pl/>

Filia w Więcborku

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

ul. 600-lecia 9, 89-410 Więcbork, tel. (052) 389 95 58

<http://www.zs2-sepolno.pl/oddzialy-zamiejscowe>

powiat świecki

Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna

ul. Myśliwska 1, 86-170 Nowe, tel. (052) 333 80 10

e-mail: nowe@poczta.onet.pl

Zespół Szkół Specjalnych Nr 1 im. Jana Pawła II w Świeciu

Przedszkole Specjalne Nr 10

Szkoła Podstawowa Specjalna Nr 6

Gimnazjum Specjalne Nr 5

Szkoła Zawodowa Specjalna Nr 2

Szkoła Przystosowująca do Pracy

ul. Paderewskiego 5a, 86-105 Świecie, tel./ fax (052) 333 00 86

e-mail: sekretariat_zssnr1@poczta.onet.pl; zssdyr@op.pl

<http://www.zssnr1.oz.pl/>

Filia Zespołu Szkół Specjalnych Nr 1 przy Wojewódzkim Szpitalu dla Nerwowo i Psychiczenie Chorych w Świeciu

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

ul. Sądowa 18, 86-100 Świecie, tel. (052) 330 13 54, 331 10 31

e-mail: filia_zssnr1@op.pl

<http://www.zssnr1.oz.pl/>

**Zespół Szkół Specjalnych przy Specjalnym Ośrodek Szkolno-Wychowawczym
im. Polskich Olimpijczyków w Warlubiu**

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

Szkoła Przysposabiająca do Pracy

ul. Szkolna 8, 86-160 Warlubie, tel. (052) 332 61 62

e-mail: soswwarlubie4@wp.pl

<http://soswwarlubie.pl/>

powiat toruński

Zespół Szkół im. Janusza Korczaka w Łubiance

Szkoła Podstawowa

Gimnazjum

Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy

ul. Chełmińska 1, 87-152 Łubianka, tel./ fax (056) 674 80 30

e-mail: zs1lubianka@wp.pl

<http://www.zslubianka.pl/index.html>

Zespół Szkół Specjalnych w Chełmży

Szkoła Podstawowa Nr 4 Specjalna

Gimnazjum Nr 2 Specjalne

Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna

ul. kard. Wyszyńskiego 7, 87 -140 Chełmża, tel./ fax (056) 675 56 80, 675 07 45

e-mail: zsswchemlzy@wp.pl

<http://zsswchemlzy.neostrada.pl/>

powiat tucholski

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Tucholi

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy

Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna

ul. Piastowska 30, 89-501 Tuchola, tel./ fax (052) 334 50 24

e-mail: sosw.tuchola@wp.pl

<http://www.specjalna.tuchola.pl/sosw/>

powiat wąbrzeski

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Dębowej Łące

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

Szkoła Specjalna Przysposabiająca do Pracy

Dębowa Łąka 40, 87-207 Dębowa Łąka, tel. (056) 688 91 43, fax (056) 688 99 49

e-mail: soszw@torun.home.pl

<http://www.soszwdl.neostrada.pl/>

powiat włocławski

Zespół Szkół Specjalnych w Brzeziu

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

Brzezie 35, 87-880 Brześć Kujawski, tel. (054) 252 68 92

powiat żniński

Zespół Szkół Specjalnych w Żninie

Szkoła Podstawowa Specjalna

Gimnazjum Specjalne

Szkoła Zawodowa Specjalna

Szkoła Specjalna Przesposabiająca do Pracy

ul. Mickiewicza 32, 88-400 Żnin, tel. (052) 302 05 30, fax (052) 303 27 71

e-mail: zssznin@szkola.wp.pl; zss@znin.pl; zsssekretariat@wp.pl

<http://www.szkoła.znin.pl/news.php>

■ SZKOŁY I PRZEDSZKOLA INTEGRACYJNE LUB Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI:

Bydgoszcz

Przedszkole Integracyjne Nr 61 im. Wandy Chotomskiej

ul. Kąkolowa 21, 85-023, Bydgoszcz, tel./ fax (052) 361 39 84

e-mail: p61bydgoszcz@op.pl

<http://przedszkole61.w.interia.pl/>

Niepubliczne Przedszkole Integracyjne ZaSiedmioGóroGród

- przedszkole artystyczne z oddziałami integracyjnymi

ul. Rozłogi 68, 85-179 Bydgoszcz, tel. (052) 340 19 64

e-mail: przedszkolezasiedmiogorograd@wp.pl

<http://zasiedmiogorograd.pl>

- w Przedszkolu prowadzona jest terapia i rehabilitacja (terapia logopedyczna, pedagogiczna, hipoterapia, integracja sensoryczna, rehabilitacja ruchowa)

Zespół Szkół Integracyjnych Nr 14

Integracyjna Szkoła Podstawowa Nr 12

Integracyjne Gimnazjum Nr 37

ul. Kcyńska 49, 85-304, Bydgoszcz Górzyskowo, tel. (052) 373 16 88,

tel./ fax (052) 373 13 35

e-mail: gim37@poczta.onet.pl; zessz14@poczta.onet.pl; zs14@bip.oswiata.bydgoszcz.pl

<http://www.zs14.bydgoszcz.pl/>

- przy Szkole działa Bydgoskie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Autyzmem i ich Rodzinom

Zespół Szkół Integracyjnych Nr 19 im. "Synów Pułków"

Szkoła Podstawowa Nr 25 Integracyjna

Gimnazjum Nr 38 Integracyjne

XXI Liceum Ogólnokształcące Integracyjne

ul. A. Grzymały-Siedleckiego 11, 85-868 Bydgoszcz, tel. (052) 371 13 26

e-mail: integracja38@poczta.onet.pl

<http://www.zs19bydgoszcz.szkolnastrona.pl/>

**Szkoła Podstawowa Nr 20 im. Ks. Prymasa Stefana Kardynała Wyszyńskiego
z Oddziałami Integracyjnymi**

ul. Grabowa 4, 85-601 Bydgoszcz, tel. (52) 341 54 96

e-mail: szkola20bydg@autograf.pl

<http://sp20.bydgoszcz.pl/>

Grudziądz

Przedszkole Miejskie „Kopernik” z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Dworcowa 35, 86-300 Grudziądz, tel./fax (056) 462 02 06

e-mail: pmkopernik@op.pl

<http://www.przedszkolekopernik.cba.pl/>

Przedszkole Miejskie „Tarpno” z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Dąbrówki 6, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 462 64 82

Niepubliczne Przedszkole Integracyjne

Zgromadzenia Sióstr św. Elżbiety im. bł. Marii Merkert

ul. Mikołaja z Ryńska 9/15, 86-300 Grudziądz, tel. (56) 642 65 04

Publiczna Szkoła Podstawowa Nr 15 z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Bydgoska 24, 86-300 Grudziądz, tel./ fax (056) 462 74 08

e-mail: sp15ken1@wp.pl ; poczta@sp15grudziadz.com

<http://www.sp15grudziadz.com/>

Szkoła Podstawowa Nr 18 z Oddziałami Integracyjnymi

im. Bohaterów Westerplatte

ul. Dąbrówki 7, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 46 269 43

e-mail: sekretariat@sp18.grudziadz.net

<http://sp18grudz.rwbb.pl/news.php>

Szkoła Podstawowa Nr 21 z Oddziałami Integracyjnymi

im. rtm. Witolda Pileckiego w Zespole Szkół Ogólnokształcących Nr 5

ul. Nauczycielska 19, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 463 90 64

e-mail: Szpod21@wp.pl

<http://sp21.zso5grudz.pl/>

Gimnazjum Nr 6 z Oddziałami Integracyjnymi i Sportowymi im. Sybiraków

Al. 23 Stycznia 30, 86-300 Grudziądz, tel./ fax (056) 643 02 55

e-mail: dyrektor@gim6.grudziadz.pl

<http://www.gim6grudziadz.edu.pl>

Zespół Szkół Ekonomicznych z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Konarskiego 39, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 465 85 44, fax (056) 465 87 28

e-mail: zse_grudziadz@poczta.onet.pl

<http://www.ekonomik-grudziadz.netarteria.pl/>

Toruń

Przedszkole Miejskie z Oddziałami Specjalnymi i Integracyjnymi Nr 2 im. Jana Brzechwy

ul. Stawisińskiego 7, 87-100 Toruń, tel. (056) 648 64 52, fax (056) 650 86 39
e-mail: pm2torun@wp.pl
<http://brzechwa.za.pl/>

- w Przedszkolu utworzono oddział dla dzieci niewidomych i słabowidzących

Przedszkole Miejskie Nr 10 z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Rydygiera 12, 87-100 Toruń, tel./ fax (056) 648 39 65
e-mail: pm10torun@wp.pl
<http://www.przedszkole10torun.pl/>

- do grup integracyjnych przyjmowane są dzieci z autyzmem, dziecięcym porażeniem mózgowym, epilepsją, Zespołem Downa, niepełnosprawnością ruchową i umysłową, wadami wzroku i słuchu

Przedszkole Miejskie z Oddziałami Specjalnymi i Integracyjnymi Nr 16 im. Kornela Makuszyńskiego

ul. Sucharskiego 2, 87-100 Toruń, tel. (056) 623 02 56, tel./ fax (056) 655 84 34
e-mail: pm16tor@poczta.onet.pl
<http://www.pm16.com.pl/>

- w Przedszkolu utworzono oddział dla dzieci głuchych i niedosłyszących

Zespół Szkół Nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi im. Arkadego Fiedlera Oddział Przedszkolny Integracyjny

Szkoła Podstawowa Nr 18 z Oddziałami Integracyjnymi im. Arkadego Fiedlera

Gimnazjum Nr 18 z Oddziałami Integracyjnymi

XII Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Wyszyńskiego 1/5 (Os. Na Skarpie), 87-100 Toruń, tel. (056) 648 62 99,
tel./ fax (056) 648 64 45
e-mail: zs5@man.torun.pl
<http://www.zs5torun.pl/>

Zespół Szkół Nr 7 z Oddziałami Integracyjnymi w Toruniu

Szkoła Podstawowa Nr 10 z Oddziałami Integracyjnymi

Gimnazjum Nr 10 Integracyjnymi

ul. Bażyńskich 30/ 36, 87-100 Toruń, tel./ fax (056) 655 7150
e-mail: zs7@o2.pl
<http://www.gim10.torun.pl/>

Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi Nr 16 im. Wandy Szuman

Oddział Przedszkolny

<http://zs16torun.nazwa.pl/zs16/GLOWNA/maluchy/index.htm>

Szkoła Podstawowa Nr 16 z Oddziałami Integracyjnymi

Gimnazjum

ul. Dziewulskiego 2, 87-100 Toruń, tel./ fax (056) 648 19 72, (056) 648 19 68
e-mail: sekretariat@zs16torun.nazwa.pl
<http://zs16torun.edupage.org/>

Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi Nr 31

Zerówka

Szkoła Podstawowa Nr 31 z Oddziałami Integracyjnymi im. Józefa Hallera

Gimnazjum Nr 31 im. marszałka Józefa Piłsudskiego

ul. Dziewulskiego 41B, 87-100 Toruń, tel./ fax (056) 648 51 28

e-mail: sekretariat.zs31@o2.pl

<http://www.szkoła31.torun.pl/>

- oddziały integracyjne dla uczniów z autyzmem na poziomie Zerówki i Szkoły Podstawowej

Włocławek

Przedszkole Publiczne Nr 8 z Oddziałami Integracyjnymi "Szczęśliwa 8"

ul. Targowa 3, 87-800 Włocławek, tel./ fax (054) 231 42 36

e-mail: awasielewska@edukacja.wloclawek.pl (dyrektor); przedszkole_nr8@wp.pl

<http://www.przedszkole8.wloclawek.pl/>

Przedszkole Publiczne Nr 36 z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Wyspiańskiego 3, 87-800 Włocławek, tel./ fax (054) 235 24 97

e-mail: brybacka-kolowska@edukacja.wloclawek.pl

<http://www.przedszkole36.satfilm.pl/>

Zespół Szkół Integracyjnych Nr 1 we Włocławku im. Szarych Szeregów

Szkoła Podstawowa Integracyjna Nr 5 im. Szarych Szeregów

Gimnazjum Integracyjne Nr 5 im. Tadeusza Zawadzkiego „Zośka”

ul. Wieniecka 46, 87-800 Włocławek, tel. (054) 236 09 15, fax (054) 420 22 22

e-mail: dgrzybowska@zsi.com.pl (dyrektor); sekretariat@zsi.com.pl

<http://www.zsi.com.pl/>

Zespół Szkół Nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi im. Unii Europejskiej we Włocławku

Gimnazjum nr 10 z Oddziałami Integracyjnymi

V Liceum Ogólnokształcące z Oddziałami Integracyjnymi

Szkoła Policealna z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Toruńska 77/83, 87-800 Włocławek, tel./ fax (054) 236 29 19

e-mail: zs5wl@wp.pl

<http://zs5.edukacja.wloclawek.pl/>

powiat aleksandrowski

Przedszkole Samorządowe Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Juliana Tuwina w Aleksandrowie Kujawskim

ul. Wojska Polskiego 19, 87-700 Aleksandrów Kujawski, tel. (054) 282 22 09

e-mail: ps1alekskuj@wp.pl

<http://www.ps1alekskuj.za.pl/>

powiat bydgoski

Przedszkole Samorządowe z Oddziałami Integracyjnymi

Oddział: ul. Dworcowa 5, 86-010 Koronowo, tel.(052) 382 23 11

Oddział: ul. Paderewskiego 3, 86-010 Koronowo, tel. (052) 382 23 21

e-mail: przedszkole.koronowo@neostrada.pl

<http://kwpi38.ovh.org/>

powiat inowrocławski

Niepubliczne Przedszkole z Oddziałami Integracyjnymi "Ciuchcia"

ul. Armii Krajowej 16, 88-100 Inowrocław, tel. 0603 307 217, 0660 427 513
e-mail: przedszkoleciuchcia@wp.pl
<http://www.przedszkoleciuchcia.pl/>

Przedszkole Nr 4 „SŁONECZKO” z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Kusocińskiego 11, 88-100 Inowrocław, tel. /fax (052) 357 81 30, 0 509 379 944
e-mail: dyrektor4ino@wp.pl
<http://www.przedszkole4sloneczko.pl/>

Zespół Szkół Integracyjnych im. Powstańców Wielkopolskich

Szkoła Podstawowa Integracyjna

Gimnazjum Integracyjne

ul. J. Krzymińskiego 4, 88-100 Inowrocław, tel./fax. (052) 353 03 66
e-mail: zsi.inowroclaw@wp.pl
<http://www.zsi-ino.com/>

powiat mogileński

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi w Parlinie

Parlin 38, 88-306 Parlin, tel./ fax (052) 315 32 84

powiat nakielski

Przedszkole Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Powstańców Wielkopolskich 11, 89-100 Nakło nad Notecią, tel. (052) 386 08 97

powiat sępoleński

Gminne Przedszkole Nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi

ul. Nowy Rynek 2, 89-400 Sępólno Krajeńskie, tel. (052) 388 20 79, tel. kom. 0 666 020 609
e-mail: gpnr1@wp.pl

Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi im. ks. Jana Twardowskiego w Jastrzębcu

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi

Gimnazjum z Oddziałami Integracyjnymi

Jastrzębiec 17, 89-410 Więcbork, tel. (052) 389 93 29
<http://www.jastrzebiec.avx.pl/>

powiat świecki

Przedszkole Nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi w Świeciu

ul. Słowackiego 15, 86-100 Świecie, tel. (052) 331 19 14
e-mail: przedszkole_sloneczko@onet.eu

powiat wąbrzeski

Szkoła Podstawowa z Oddziałem Integracyjnym w Wielkich Radowiskach

Wielkie Radowiska 2, 87-207 Dębowa Łąka, tel. (056) 688 93 78, fax (056) 687 45 01

e-mail: spwrad@wp.pl

<http://spradowiska.w.interia.pl/>

powiat włocławski

Publiczne Gimnazjum z Oddziałami Integracyjnymi w Kruszynie

ul. Szkolna 15, 87-853 Kruszyn, tel. (054) 252 84 16, fax (054) 252 84 16

e-mail: dyr.gim.kru@interia.pl

<http://www.kruszyngim.friko.pl/>

Zespół Szkół Zawodowych z Oddziałem Integracyjnym

Zasadnicza Szkoła Zawodowa z Oddziałem Integracyjnym

ul. Żeromskiego 6, 87-200 Wąbrzeźno, tel. (056) 688 13 52 w. 21-22,

fax (056) 688 13 52 w. 23

e-mail: zsz_wabrzezno@post.pl

<http://zszwabrzezno.neostrada.pl/>

Zespół Szkół z Oddziałami Integracyjnymi im. Janusza Korczaka

Oddziały Przedszkolne

Szkoła Podstawowa

Gimnazjum

Smólnik 17, 87-815 Smólnik, tel./ fax (054) 253 16 27

e-mail: sekretariat@gimsmolnik.pl

<http://www.gimsmolnik.pl/>

powiat zniński

Zespół Publicznych Szkół w Gościeszynie

Szkoła Podstawowa z Oddziałami Integracyjnymi im. Jana Pawła II

Oddział Przedszkolny

Publiczne Gimnazjum im. Jana Pawła II

Gościeszyn 20, 880420 Rogowo, tel./ fax (052) 302 49 07

e-mail: zps.goscieszyn@wp.pl

<http://www.zps-goscieszyn.u2.pl/>

<http://zps-goscieszyn.bip.net.pl/>

III. WSPARCIE OFEROWANE W RAMACH POMOCY SPOŁECZNEJ

Jeżeli jesteś w trudnej sytuacji życiowej,
spowodowanej wychowywaniem dziecka z autyzmem,
masz prawo skorzystać z różnych form wsparcia
oferowanego w ramach pomocy społecznej
przez ośrodek pomocy społecznej (OPS).

Spełniając warunki dotyczące dochodów, możesz starać się w OPS m.in. o zasiłek celowy. Natomiast niezależnie od dochodów masz prawo do pomocy w formie pracy socjalnej, poradnictwa oraz specjalistycznych usług opiekuńczych (pomoc dla Twojego dziecka).

■ SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE (SUO)

Specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi (SUO) są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. Usługi te są świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Wsparcie w postaci usług przyznaje się osobom, które wymagają pomocy innych. Ośrodek Pomocy Społecznej, przyznając usługi opiekuńcze, ustala w decyzji administracyjnej ich zakres, okres i miejsce świadczenia.

W ramach SUO prowadzone jest m.in.: uczenie i rozwijanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego życia, w tym także wspólne organizowanie i spędzanie czasu wolnego, korzystanie z usług różnych instytucji, asystowanie w codziennych czynnościach życiowych, usprawnianie zaburzonych funkcji organizmu, t.j. współpraca ze specjalistami w zakresie wspierania psychologiczno-pedagogicznego i edukacyjno-terapeutycznego zmiernającego do wszechstronnej aktywizacji osoby korzystającej ze specjalistycznych usług. W ramach usług mogą być realizowane zalecenia przekazywane przez terapeutów do pracy w domu. Specjalistyczne usługi są świadczone przez osoby posiadające kwalifikacje do wykonywania zawodu m.in.: pracownika socjalnego, psychologa, pedagoga, logopedy, terapeuty zajęciowego, asystenta osoby niepełnosprawnej lub innego zawodu dającego wiedzę i umiejętności pozwalające świadczyć określone specjalistyczne usługi. Osoby te muszą także posiadać określony w przepisach staż pracy.

■ **UWAGA** ►► Specjalistyczne usługi opiekuńcze są szczególnie cenną formą wspomaganie umożliwiającą m.in.:

- zapewnienie dzieciom i młodzieży intensywnych form kompleksowych oddziaływań (najlepiej przez współpracę osób świadczących SUO ze specjalistycznym ośrodkiem, w którym będą przygotowywane programy terapeutyczne, rehabilitacyjne i edukacyjne),
- pomoc asystenta w różnych sytuacjach życiowych – w placówkach edukacyjnych oraz aktywizacji społecznej i zawodowej, a także w integracji społecznej w codziennym życiu.

SUO przyznawane są niezależnie od dochodów. Jednak poziom dochodów odgrywa rolę przy ustalaniu odpłatności za korzystanie z usług. W przypadku dochodu poniżej 477 zł netto na osobę w rodzinie, usługi te realizowane są nieodpłatnie, w przypadku przekroczenia tego progu są współfinansowane w różnym stopniu przez świadczeniobiorcę.

» WAŻNE! «

Jeżeli chcesz starać się o specjalistyczne usługi opiekuńcze:

- należy złożyć w Ośrodku Pomocy Społecznej podanie o przyznanie tej formy pomocy (na kopii podania poprosz o potwierdzenie jego złożenia, podanie możesz także posłać listem poleconym),
- konieczne jest dołączenie zaświadczenia lekarskiego, wydanego przez lekarza psychiatrę, które określa potrzebę korzystania z usług,
- OPS przeprowadzi wywiad środowiskowy,
- OPS powinien wydać decyzję administracyjną dot. przyznania bądź nie tej formy pomocy,
- usługi przysługują niezależnie od tego czy rodzic zrezygnował z pracy, by opiekować się dzieckiem czy też pracuje,
- fakt, że dziecko chodzi do przedszkola czy szkoły nie stanowi powodu odmowy przyznania usług.

Więcej na temat SUO dla osób z zaburzeniami psychicznymi można przeczytać na stronie internetowej Fundacji SYNAPSIS:

http://www.synapsis.org.pl/images/poradniki/rozporzadzenie_suo.pdf

<http://www.synapsis.org.pl/images/poradniki/suo.pdf>

■ ŚWIADCZENIA PIENIĘŻNE – ZASIŁEK CELOWY

Zasiłek celowy przyznawany jest na zaspokojenie niezbędnej potrzeby bytowej (np. pokrycie kosztów zakupu leków, opłacenie specjalistycznej terapii, niedostępnej w ramach publicznej służby zdrowia, pokrycie kosztów dojazdu na terapię, zakup żywności, opału).

Zasiłek ten przyznawany jest rodzinom, w których miesięczny dochód netto (po odjęciu składek emerytalno-rentowych, zdrowotnych i ew. alimentów płaconych przez członka rodziny) nie przekracza 351 zł na osobę.

W szczególnie uzasadnionych przypadkach rodzinie przekraczającej kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy w wysokości 351 zł lub 477 zł.

Z podaniem o zasiłek celowy należy zwrócić się do OPS w miejscu zamieszkania. W trakcie procedury przyznawania pomocy zostanie przeprowadzony wywiad środowiskowy przez pracownika socjalnego; trzeba będzie dostarczyć także informacje o dochodach rodziny.

■ PRACA SOCJALNA I PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE

Praca socjalna świadczona jest przez pracownika socjalnego i ma na celu wsparcie osób i rodzin (m.in. rozwinięcie i wzmocnienie aktywności i samodzielności życiowej), opiekujących się osobą z autyzmem. W ramach pracy socjalnej można oczekiwać wsparcia w pokierowaniu gdzie i jak załatwić sprawy związane np. z uzyskaniem dla dziecka stosownego orzeczenia, świadczeń. Pracownik socjalny powinien wspierać rodzinę także w szukaniu miejsc, w których można uzyskać pomoc dla dziecka, młodej czy dorosłej osoby z autyzmem, kierować do innych instytucji pomocowych. Praca socjalna i poradnictwo świadczone są osobom i rodzinom bez względu na posiadany przez nie dochód. Poradnictwo specjalistyczne, w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub potrzebują wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych. Poradnictwo rodzinne obejmuje szeroko rozumiane problemy dot. funkcjonowania rodziny, w tym problemy związane z opieką nad osobą niepełnosprawną. Prowadzenie pracy socjalnej i poradnictwa socjalnego nie wymaga przeprowadzenia wywiadu środowiskowego, ani wydania decyzji administracyjnej w tej sprawie.

Podstawa prawna:

*Ustawa z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2009.175.1362 j.t.)
Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dn. 19 kwietnia 2005 r.
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2011 r.
w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. Nr 27, poz. 138),
Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dn. 22 września 2005 r.
w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. z 2005 r., nr 189, poz. 1598 z późn. zm.)*

Jeżeli masz problemy z uzyskaniem specjalistycznych usług opiekuńczych możesz kontaktować się z:

Wydziałem Polityki Społecznej w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim w Bydgoszczy

ul. Jagiellońska 3, 85-950 Bydgoszcz, pokój 114, I piętro, budynek C, tel. (052) 349 76 80,
fax (052) 349 76 82
e-mail sekretariat: wps_sekretariat@bydgoszcz.uw.gov.pl

http://www.bip.bydgoszcz.uw.gov.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=208&Itemid=53

Delegaturą Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu

Pl. Teatralny 2, 87-100 Toruń, tel. (056) 622 65 64, fax (056) 622 65 65
e-mail: deluwt@bydgoszcz.uw.gov.pl; deluwt@bydgoszcz.uw.gov.pl

Oddziałem Wydziału Polityki Społecznej w Toruniu

tel. (056) 621 85 63 (351), fax (056) 621 82 32
pokoje nr 138, 148, 150, 151a, 152, 153, parter, Pl. Teatralny 2.
e-mail: spoleczy-torun@bydgoszcz.uw.gov.pl

Delegaturą Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego we Włocławku
ul. Brzeska 8, 87-800 Włocławek, tel. (054) 231 42 70, 231 42 60,
fax (054) 231 43 63

e-mail: deluww@bydgoszcz.uw.gov.pl; deluww@bydgoszcz.uw.gov.pl

Oddziałem Wydziału Polityki Społecznej we Włocławku

tel. (054) 231 41 11, fax (054) 231 42 27

pokoje nr 34, 39, 40, II piętro, ul. Brzeska 8.

e-mail: spoleczny-wlocl@bydgoszcz.uw.gov.pl

- **Gdzie szukać informacji?** ► W zależności od tego czy mieszkasz w gminie miejskiej, miejsko-wiejskiej, wiejskiej, ośrodek pomocy społecznej może nosić nazwę: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Informacje o Ośrodku Pomocy Społecznej w Twojej gminie możesz uzyskać w Urzędzie Gminy (Miasta).

IV. ŚWIADCZENIA SOCJALNE DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN

Jeżeli wychowujesz dziecko niepełnosprawne (tj. z orzeczoną niepełnosprawnością), masz prawo do ubiegania się o świadczenia rodzinne (zasiłek pielęgnacyjny, zasiłek rodzinny wraz z dodatkami, świadczenie pielęgnacyjne). Świadczenia te mają na celu pokrycie, choćby częściowe, wydatków związanych z wychowywaniem dziecka niepełnosprawnego.

■ ZASIŁEK PIELEGNACYJNY

Zasiłek pielęgnacyjny przyznawany jest osobie niepełnosprawnej lub jej opiekunowi prawnemu w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Kwota zasiłku pielęgnacyjnego wynosi 153,00 zł miesięcznie. Jego przyznanie nie jest uzależnione od wysokości dochodów (świadczenie to przysługuje niezależnie od wysokości dochodów).

Ustawą z dnia 17 października 2008 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 18 grudnia 2008 r., Nr 223, poz. 1456), **okres zasiłkowy ustalony został na okres od 1 listopada do 31 października następnego roku kalendarzowego.**

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- niepełnosprawnemu dziecku do 16 roku życia z orzeczoną niepełnosprawnością,
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała przed ukończeniem 21 roku życia,
- osobie, która ukończyła 75 lat.

Zasiłek pielęgnacyjny NIE przysługuje:

- osobie przebywającej w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie, jeżeli pobyt tej osoby i udzielane przez tę instytucję świadczenia częściowo lub w całości finansowane są z budżetu państwa albo z Narodowego Funduszu Zdrowia (NFZ),
- osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego.

Dokumenty wymagane przy ubieganiu się o zasiłek pielęgnacyjny

Do wniosku o ustalenie prawa do zasiłku pielęgnacyjnego należy dołączyć:

- uwierzytelnioną kopię dokumentu stwierdzającego tożsamość (dowodu osobistego) osoby ubiegającej się o zasiłek pielęgnacyjny (kopię tę może uwierzytelnić – potwierdzić zgodność z oryginałem urzędnik przyjmujący dokumenty; uwierzytelnienia kopii dokumentu można dokonać także w urzędzie wystawiającym dokument tożsamości, np. w odpowiednim wydziale urzędu miasta wydającym dowody osobiste; uwierzytelnienie to jest dokonywane bezpłatnie),
- orzeczenie o niepełnosprawności (w przypadku ubiegania się o zasiłek na dziecko do 16 roku życia),

albo

- orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ze wskazaniem daty powstania niepełnosprawności (w przypadku ubiegania się o zasiłek na osobę powyżej 16 roku życia),

albo

- orzeczenie o znacznym stopniu niepełnosprawności (w przypadku ubiegania się o zasiłek na osobę powyżej 16 roku życia).

Postępowanie w sprawach o zasiłek pielęgnacyjny

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się na wniosek rodziców, opiekuna faktycznego dziecka, opiekuna prawnego dziecka, pełnoletniej osoby niepełnosprawnej lub innej osoby upoważnionej do reprezentowania dziecka lub pełnoletniej osoby niepełnosprawnej.

Prawo do zasiłku pielęgnacyjnego ustala się na czas nieokreślony, chyba że orzeczenie o niepełnosprawności bądź stopniu niepełnosprawności zostało wydane na czas określony (np. na okres jednego roku).

W przypadku, gdy wniosek o przyznanie zasiłku zostanie złożony w ciągu 3 miesięcy od wydania orzeczenia o niepełnosprawności, zasiłek przyznaje się od dnia zgłoszenia wniosku o wydanie orzeczenia.

Ponadto w przypadku utraty ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności i ponownego ustalenia niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności stanowiącego kontynuację poprzedniego orzeczenia, prawo do zasiłku ustala się od pierwszego dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym upłynął termin ważności poprzedniego orzeczenia, jeżeli osoba spełnia warunki uprawniające do nabycia tych świadczeń oraz złożyła wnioski o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności w terminie miesiąca od dnia utraty ważności poprzedniego orzeczenia, zaś wniosek o przyznanie świadczenia w terminie 3 miesięcy od dnia wydania orzeczenia.

Uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego ustala i wypłaca gmina (urząd gminy/miasta) lub ośrodek pomocy społecznej.

■ ZASIŁEK RODZINNY WRAZ Z DODATKAMI

Zasiłek rodzinny ma na celu częściowe pokrycie wydatków na utrzymanie dziecka, w tym dziecka niepełnosprawnego.

Uprawnionymi do ubiegania się o zasiłek rodzinny wraz z dodatkami są obywatele polscy oraz cudzoziemcy:

- do których stosuje się przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów dwustronnych o zabezpieczeniu społecznym,
- przebywający na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na osiedlenie się, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Wspólnot Europejskich, zezwolenia na zamieszkanie na czas oznaczony udzielonego w związku z okolicznością, o której mowa w art. 53 ust. 1 pkt 13 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o cudzoziemcach lub w związku z uzyskaniem w Polsce statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, jeżeli zamieszkują z członkami rodzin na terytorium Polski.

Świadczenia rodzinne przysługują w/w osobom, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

WYSOKOŚĆ DOCHODU UPRAWNIAJĄCA DO ZASIŁKU RODZINNEGO WRAZ Z DODATKAMI

Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami przysługuje, jeżeli przeciętny miesięczny dochód na osobę w rodzinie, uzyskany w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy nie przekracza kwoty określonej w ustawie.

Prawo do zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami ustala się na okres dwunastu miesięcy. Ustawą z dnia 17 października 2008 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2008 r., Nr 223, poz. 1456) okres zasiłkowy ustalony został na okres od 1 listopada do 31 października następnego roku kalendarzowego.

Wniosek o przyznanie zasiłku rodzinnego oraz przysługujących do niego dodatków można złożyć w czasie trwania tego okresu. Prawo do zasiłku ustalane jest wtedy od miesiąca, w którym wpłynął wniosek do końca danego okresu zasiłkowego.

Zasiłek rodzinny przysługuje osobom, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się **nie przekracza kwoty 574,00 zł**. Natomiast w przypadku gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli

dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się **nie przekracza kwoty 664,00 zł.**

Do zasiłku rodzinnego przysługują dodatki z tytułu:

- urodzenia dziecka,
- opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- samotnego wychowywania dziecka,
- wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej,
- kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego,
- rozpoczęcia roku szkolnego,
- podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania.

Prawo do zasiłku rodzinnego i dodatków przysługuje:

- rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka,
- opiekunowi faktycznemu dziecka (o ile wystąpił do sądu z wnioskiem o przysposobienie dziecka),
- osobie uczącej się do ukończenia przez nią 24 r.ż. (w rozumieniu ustawy jest nią oznacza to osobę pełnoletnią uczącą się, niepozostającą na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony).

Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami przysługuje na:

- **dziecko do ukończenia 18 roku życia**, a jeżeli kształci się w szkole – do czasu ukończenia nauki, nie dłużej jednak, niż do ukończenia 21 lat,
- **dziecko niepełnosprawne legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności w stopniu umiarkowanym** (o ile niepełnosprawność powstała do 21. r.ż.) **lub znacznym do ukończenia 24 roku życia**, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub szkole wyższej.

Zgodnie z przepisami za dzieci uważa się dzieci własne osoby ubiegającej się o zasiłek, dzieci jej małżonka, dzieci przysposobione (adoptowane) oraz dzieci, w sprawie których toczy się postępowanie o przysposobienie lub dzieci znajdujące się pod opieką prawną.

Zasiłek rodzinny NIE przysługuje na dziecko, jeżeli

przebywa ono w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie (instytucją taką jest m.in.: dom pomocy społecznej, placówka opiekuńczo-wychowawcza, zakład opiekuńczo-leczniczy, zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy, szkoła zapewniająca nieodpłatnie pełne utrzymanie),

- przebywa w rodzinie zastępczej,
- pozostaje w związku małżeńskim,
- jest uprawnione do zasiłku rodzinnego na własne dziecko,
- osobie samotnie wychowującej dziecko nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz tego dziecka od drugiego z rodziców, chyba, że: rodzice lub jedno z rodziców dziecka nie żyje, ojciec dziecka jest nieznan, powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone, sąd zobowiązał jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczenia alimentacyjnego na rzecz tego dziecka,
- członkowi rodziny przysługuje na dziecko zasiłek rodzinny zagranicą, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

W przypadku osób utrzymujących się z gospodarstwa rolnego przyjmuje się, że miesięczny dochód z 1 ha przeliczeniowego wynosi 1/12 dochodu z pracy w gospodarstwach indywidualnych ogłaszanego w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski", nie później niż do dnia 23 września każdego roku przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie danych statystycznych art. 18 ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., nr 13681, z późn. zm.).

Zasiłek rodzinny i dodatki przysługują, chociaż dochód na osobę w rodzinie przekracza podane wyżej kwoty, jeżeli kwota tego przekroczenia przypadająca na osobę w rodzinie jest niższa lub równa kwocie najniższego zasiłku rodzinnego (tj. 115 zł) i jeżeli zasiłek rodzinny przysługiwał w poprzednim okresie zasiłkowym. W przypadku przekroczenia dochodu w kolejnym roku kalendarzowym zasiłek rodzinny nie przysługuje.

Jeżeli sytuacja rodziny uległa pogorszeniu, nastąpiła utrata dochodu (np. rodzic stracił pracę lub otrzymuje mniejszą pensję, albo gdy rozpoczął urlop wychowawczy, utracił prawo do zasiłku dla bezrobotnych, nie otrzymuje części lub całości alimentów, wyrejestrował działalność gospodarczą, utracił zasiłek przedemerytalny lub świadczenie przedemerytalne, a także emeryturę, rentę, w tym rentę rodzinną, rentę socjalną) wówczas dochód ten zostaje pomniejszony o utracone zarobki, dochody.

Sposób obliczania dochodu do ustalenia prawa do zasiłku rodzinnego wraz z dodatkami:

Przy ustalaniu prawa do zasiłku rodzinnego i dodatków bierze się pod uwagę dochód netto, tj. po odliczeniu od uzyskiwanych dochodów obowiązkowych składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne oraz zapłaconego podatku dochodowego. Do dochodu nie wlicza się alimentów płaconych przez członka rodziny na rzecz innej osoby.

Ustawa określa bardzo wiele źródeł dochodów, które są brane pod uwagę przy ustalaniu dochodu na osobę w rodzinie. Poniżej przedstawiamy najważniejsze z nich.

Do dochodu wlicza się osiągnięte przez rodziców i dzieci w poprzednim roku kalendarzowym:

- wynagrodzenie za pracę w ramach stosunku pracy, umów zlecenia, umowy agencyjnej i o dzieło,
- przychody z tytułu pozarolniczej działalności gospodarczej,
- emerytury, renty (renty inwalidzkie oraz renty z tytułu niezdolności do pracy, renta socjalna),

powyższe przychody dokumentuje się zaświadczeniem z Urzędu Skarbowego,

- przychody podlegające opodatkowaniu zgodnie z przepisami o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne, np. dotyczy to przychodów z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy (wysokość tych dochodów dokumentuje się oświadczeniem),
- inne dochody niepodlegające opodatkowaniu na podst. przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, np. renty dla osób represjonowanych i członków ich rodzin, ryczałt energetyczny i dodatek kompensacyjny przysługujące kombatanom (wysokość tych dochodów dokumentuje się oświadczeniem),
- zasiłki chorobowe,
- otrzymywane alimenty na rzecz dzieci (dokumentuje się je: kopią odpisu wyroku sądu zasądającego alimenty na rzecz osoby w rodzinie lub kopią odpisu protokołu posiedzenia zawierającego treść ugody sądowej, przekazami, przelewami dot. otrzymywanych alimentów niższych niż zasądzone, zaświadczenie komornika o całkowitej lub częściowej bezskuteczności egzekucji alimentów, a także wysokości faktycznie ściąganych alimentów),

- stypendia określone w przepisach o systemie oświaty i o szkolnictwie wyższym oraz inne stypendia przyznawane uczniom i studentom,
- dochody uzyskane z gospodarstwa rolnego,
- zaliczka alimentacyjna,
- dochody uzyskiwane za granicą RP (pomniejszone o podatek i należne składki).

Do dochodów rodziny NIE wlicza się:

- świadczeń z pomocy społecznej przysługujących na podstawie ustawy o pomocy społecznej (np. zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy),
- dodatków mieszkaniowych,
- nieotrzymywanych alimentów przysługujących członkowi rodziny (np. dziecku) na podstawie wyroku sądu lub ugody sądowej (trzeba to udokumentować),
- opłat dotyczących pobytu członka rodziny w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie (np. dom pomocy społecznej, placówka opiekuńczo-wychowawcza, zakład opiekuńczo-leczniczy, zakład pielęgnacyjno-opiekuńczy),
- dochodu członka rodziny przebywającego w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie,
- płaconego czynszu z tytułu dzierżawy,
- dochodów uzyskanych z gospodarstwa rolnego, które zostało oddane w dzierżawę na podst. przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Dokumentami potwierdzającymi wysokość dochodu rodziny są m.in.:

- zaświadczenia z Urzędu Skarbowego o wysokości dochodów uzyskanych przez członków rodziny w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, jeżeli dochody te podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym od osób fizycznych na zasadach ogólnych,
- zaświadczenia z Urzędu Skarbowego o wysokości należnego zryczałtowanego podatku dochodowego za dany rok albo decyzja ustalająca wysokość podatku dochodowego w formie karty podatkowej (dotyczy osób prowadzących działalność gospodarczą),
- oświadczenia członków rodziny o wysokości uzyskanego dochodu w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, jeżeli członkowie rodziny rozliczają się na podst. przepisów o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiągniętych przez osoby fizyczne, np. z tytułu najmu mieszkania,
- oświadczenia członków rodziny o wysokości uzyskanego innego dochodu w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy niepodlegającego opodatkowaniu,
- zaświadczenie właściwego organu gminy o wielkości gospodarstwa rolnego wyrażonej w hektarach przeliczeniowych ogólnej powierzchni w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy albo nakaz płatniczy na ten rok,
- kopie przekazów lub przelewów pieniężnych dokumentujące wysokość alimentów, jeżeli członkowie rodziny są zobowiązani wyrokiem sądu lub ugodą sądową do ich płacenia, na rzecz osoby spoza rodziny (kopie te muszą zostać potwierdzone przez osobę przyjmującą dokumenty, stąd składając wniosek należy mieć ze sobą oryginały przekazów lub przelewów),
- kopię odpisu wyroku sądu zasądzającego alimenty na rzecz osób w rodzinie lub kopię odpisu protokołu posiedzenia zawierającego treść ugody sądowej lub kopię odpisu zatwierdzonej przez sąd ugody zawartej przed mediatorem, a także przekazy lub przelewy pieniężne dokumentujące faktyczną wysokość otrzymanych alimentów oraz zaświadczenie komornika o całkowitej lub częściowej bezskuteczności egzekucji alimentów, a także o wysokości wyegzekwowanych alimentów, w przypadku uzyskania alimentów niższych niż zasądzone w wyroku, ugodzie sądowej lub ugodzie przed mediatorem,

- zaświadczenie o wysokości ponoszonej opłaty za pobyt członka rodziny, przebywającego w roku kalendarzowym poprzedzającym okres zasiłkowy, w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie,
- dokument potwierdzający utratę dochodu (np. świadectwo pracy) oraz wysokość utraconego dochodu, jeżeli dochód rodziny uległ obniżeniu w stosunku do roku, z którego brane są pod uwagę dochody.

W skład rodziny zalicza się: małżonków, rodziców dzieci, opiekuna faktycznego dziecka oraz pozostające na utrzymaniu dzieci w wieku do ukończenia 25 r. ż., a także dziecko, które ukończyło 25 lat legitymujące się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności, jeżeli w związku z tą niepełnosprawnością rodzinie przysługuje świadczenie pielęgnacyjne. Do rodziny nie zalicza się dziecka pozostającego pod opieką opiekuna prawnego, dziecka pozostającego w związku małżeńskim oraz pełnoletniego dziecka posiadającego własne dziecko. O rodzinie wielodzietnej, w myśl ustawy o świadczeniach rodzinnych, mówimy wtedy, gdy rodzina wychowuje troje i więcej dzieci mających prawo do zasiłku rodzinnego.

DOKUMENTY WYMAGANE PRZY UBIEGANIU SIĘ O ZASIŁEK RODZINNY WRAZ Z DODATKAMI

W zależności od tego, o jaki dodatek ubiega się dana osoba jest ona zobowiązana złożyć szereg dokumentów potwierdzających jej uprawnienia do ich otrzymywania. Poniżej przedstawione są niektóre z tych dokumentów - załącza się je do wniosku o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych:

- zaświadczenie o dochodach osiągniętych przez członków rodziny z urzędu skarbowego,
- akty urodzenia dzieci,
- orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności,
- prawomocny wyrok sądu rodzinnego stwierdzający przysposobienie lub zaświadczenie sądu rodzinnego lub ośrodka adopcyjnego o prowadzonym postępowaniu sądowym w sprawie o przysposobienie dziecka,
- prawomocny wyrok sądu rodzinnego orzekający rozwód lub separację,
- orzeczenie sądu rodzinnego o ustaleniu opiekuna prawnego dziecka,
- zaświadczenie o uczęszczaniu dziecka do szkoły lub szkoły wyższej,
- zaświadczenie z urzędu pracy o braku propozycji zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej dla osoby ubiegającej się o dodatek,
- zaświadczenie pracodawcy o terminie urlopu wychowawczego i okresie, na jaki został dzielony, oraz o okresach zatrudnienia,
- zaświadczenie lub oświadczenie o wysokości składek na ubezpieczenie zdrowotne.

Podmiot realizujący świadczenia (ośrodek pomocy społecznej lub urząd gminy) może domagać się także dostarczenia innych dokumentów mających wpływ na ustalenie prawa do otrzymywania zasiłku wraz z dodatkami.

Spis dokumentów, które należy złożyć przy ubieganiu się o zasiłek rodzinny można otrzymać w urzędzie gminy, ośrodka pomocy społecznej.

WYSOKOŚĆ ZASIŁKU RODZINNEGO wynosi miesięcznie:

- **77 zł** na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia,
- **106 zł** na dziecko powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku,
- **115 zł** na dziecko powyżej 18 roku do ukończenia 24 roku.

DODATKI PRZYSŁUGUJĄCE DO ZASIŁKU RODZINNEGO

- **dodatek z tytułu urodzenia dziecka** (jednorazowo 1000 zł) – przysługuje matce (jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu, potwierdzoną zaświadczeniem lekarskim lub zaświadczeniem wystawionym przez położną) lub ojcu albo opiekunowi prawnemu dziecka. Dodatek wypłacany jest jednorazowo do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia. Dodatek przysługuje opiekunowi faktycznemu dziecka w wieku do ukończenia przez dziecko pierwszego roku życia, jeżeli nie został przyznany rodzicom lub opiekunowi prawnemu dziecka.
- **dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego** (400 zł miesięcznie) – przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka uprawnionemu do urlopu wychowawczego, nie dłużej jednak niż przez okres:
 - o 24 miesiące kalendarzowych,
 - o 36 miesięcy kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad więcej niż jednym dzieckiem urodzonym podczas jednego porodu,
 - o 72 miesiące kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Dodatek ten nie przysługuje osobie przebywającej na urlopie wychowawczym jeżeli:

- bezpośrednio przed uzyskaniem prawa do urlopu wychowawczego była zatrudniona (stosunek pracy) przez okres krótszy niż 6 miesięcy,
- podjęła lub kontynuuje zatrudnienie lub inną pracę zarobkową w okresie korzystania z urlopu wychowawczego,
- w okresie urlopu wychowawczego korzysta z zasiłku macierzyńskiego,
- dziecko przebywa w placówce zapewniającej całodobową opiekę i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu z wyjątkiem dziecka, które przebywa w zakładzie opieki zdrowotnej oraz w innych przypadkach zaprzestania sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem.
- **dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka** przysługuje, (o ile nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od drugiego z rodziców) gdy: drugi z rodziców nie żyje, ojciec dziecka jest nieznan, powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone. Dodatek ten wynosi 170 zł miesięcznie na dziecko, nie więcej jednak niż 340 zł na wszystkie dzieci w rodzinie. W przypadku wychowywania dziecka niepełnosprawnego² lub z orzeczoną znaczną stopniem niepełnosprawności dodatek na to dziecko wynosi 250 zł, nie więcej jednak niż 500 zł na wszystkie dzieci.
- **dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej** (80 zł miesięcznie na trzecie i na następne dzieci uprawnione do zasiłku rodzinnego).
- **dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka** (60 zł miesięcznie na dziecko do ukończenia 5 r.ż., 80 zł miesięcznie na dziecko w wieku powyżej 5 r.ż. do ukończenia 24 r.ż.). Dodatek ten przysługuje na pokrycie zwiększonych wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem dziecka niepełnosprawnego³.
- **dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego** (100 zł jeden raz w roku, nie musi być konieczny wypłacony we wrześniu). Dodatek przysługuje także na dzieci uczęszczające do „zerówki” (roczne przygotowanie przedszkolne). Dodatek przeznaczony jest na częściowe pokrycie wydatków związanych z rozpoczęciem roku szkolnego. Wniosek należy składać do dnia zakończenia okresu zasiłkowego, w którym rozpoczęto rok szkolny albo roczne przygotowanie przedszkolne, czyli do dnia 31 października.
- **dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania** (wypłacany przez 10 miesięcy, od września do czerwca). Dodatek ten przysługuje w związku z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły

ponadgimnazjalnej lub szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki, a także szkoły podstawowej lub gimnazjum w przypadku dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności (90 zł miesięcznie), lub w związku z dojazdem z miejsca zamieszkania do szkoły ponadgimnazjalnej, a także szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki w zakresie odpowiadającym nauce w szkole ponadgimnazjalnej (50 zł miesięcznie).

Ponadto można ubiegać się o **jednorazową zapomogę z tytułu urodzenia się żywego dziecka** w wysokości 1.000 zł. Zapomoga ta przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka, jeżeli **dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty 1.922,00 zł**. Wniosek o wypłatę zapomogi należy złożyć w urzędzie gminy / ośrodka pomocy społecznej w ciągu 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka, a gdy sprawa dot. dziecka objętego opieką prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego – nie później niż do ukończenia przez dziecko 18 roku życia. Zapomoga przysługuje pod warunkiem, że kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu, i zostało to potwierdzone zaświadczeniem lekarskim lub zaświadczeniem wystawionym przez położną.

POSTĘPOWANIE W SPRAWIE OTRZYMANIA ZASIŁKU RODZINNEGO

Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami przyznaje się na wniosek osoby uprawnionej.

W przypadku problemów i wątpliwości można także zwrócić się o pomoc w uzyskaniu tego zasiłku do ośrodka pomocy społecznej, który także ma prawo do występowania o zasiłki rodzinne na rzecz uprawnionych osób. W wielu gminach zasiłek wraz z dodatkami przyznaje i wypłaca właśnie ośrodek pomocy społecznej (wydzielony dział świadczeń rodzinnych), któremu to zadanie zlecił urząd gminy lub miasta.

W przypadku wątpliwości dotyczących samotnego wychowywania dziecka może być przeprowadzony wywiad lub informacje te może przekazać ośrodek pomocy społecznej, o ile osoba ubiegająca się o świadczenie znajduje się pod jego opieką i w ciągu ostatnich 3 miesięcy był przeprowadzany rodzinny wywiad środowiskowy.

Uwaga: w przypadku wystąpienia zmian w liczbie członków rodziny pozostających we wspólnym gospodarstwie domowym, uzyskania dochodu lub w przypadku wystąpienia innych zmian mających wpływ na uprawnienia do zasiłku rodzinnego osoba zainteresowana jest zobowiązana do niezwłocznego powiadomienia o tym instytucji wypłacającej świadczenia rodzinne.

Na jednego członka rodziny przysługuje tylko jeden zasiłek rodzinny wraz z dodatkami (w zależności od uprawnień może przysługiwać jeden lub kilka dodatków).

Uprawnienia do zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami ustala i wypłaca gmina lub ośrodek pomocy społecznej.

Zasiłek rodzinny wraz z dodatkami jest wypłacany nie później niż do ostatniego dnia miesiąca, za który zostało przyznane świadczenie. Jeżeli dokumenty zostaną złożone po 10 dniu miesiąca świadczenie za ten miesiąc zostanie wypłacone najpóźniej do ostatniego dnia następnego miesiąca. Od każdej decyzji w sprawie zasiłku rodzinnego przysługuje odwołanie do Samorządowego Kolegium Odwoławczego. Każda decyzja zawiera pouczenie, w którym podany jest organ, do którego służy odwołanie i termin, w którym to odwołanie można złożyć. Należy uważnie czytać pouczenia w tej sprawie i ściśle stosować się do zawartych w nich informacji.

Podstawa prawna:

1. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2013 r., Nr 1456 z późn. zm);
2. Ustawa z dnia 17 października 2008 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2008 r., Nr 223, poz. 1456);
3. Ustawy z dnia 15 listopada 1984 r. o podatku rolnym (tekst jednolity Dz. U. z 2013 r., Nr 13681, z późn. zm.)
4. Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 3 stycznia 2013 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne (Dz. U. z 2013 r., Nr 3);
5. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 sierpnia 2012 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz. U. z 2012 r., nr 959).

■ ŚWIADCZENIE PIELEGNACYJNE

Świadczenie pielęgnacyjne przysługiwać będą:

- rodzicom (matka lub ojciec),
- opiekunowi faktycznemu dziecka (osoby opiekujące się dzieckiem, które wystąpiły do sądu o jego przysposobienie)
- osobom będącym rodzinami zastępczymi spokrewnionymi, w rozumieniu ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny (z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności).

z tytułu rezygnacji z pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności, zawierającym wskazania dotyczące konieczności:

- stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz
- stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji,

albo

- legitymującym się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności (dot. osób powyżej 16 r.ż.).

Jeżeli niepełnosprawność osoby wymagającej opieki powstała przed ukończeniem 18-go roku życia lub w trakcie nauki w szkole (lub szkole wyższej), jednak nie później niż do ukończenia 25-go roku życia.

Świadczenie pielęgnacyjne NIE przysługuje jeżeli:

- osoba sprawująca opiekę ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno-rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego,
- osoba wymagająca opieki:
 - pozostaje w związku małżeńskim, chyba że współmałżonek legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
 - została umieszczona w rodzinie zastępczej z wyjątkiem rodziny zastępczej

- spokrewnionej z dzieckiem, na której ciąży obowiązek alimentacyjny,
- została umieszczona w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym i korzysta w nim z całodobowej opieki,
- w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji została umieszczona w placówce zapewniającej całodobową opiekę (z wyjątkiem zakładów opieki zdrowotnej) i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu,
- osoba w rodzinie ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury na to dziecko,
- osoba w rodzinie ma ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, albo do świadczenia pielęgnacyjnego na to lub na inne dziecko w rodzinie (*uwaga: oznacza to, że jeżeli np. matka przebywa na urlopie wychowawczym i opiekuje się młodszym, zdrowym dzieckiem i pobiera z tego tytułu dodatek do zasiłku rodzinnego, to ojciec nie może pobierać świadczenia pielęgnacyjnego na niepełnosprawne dziecko w rodzinie. Analogiczna sytuacja występuje w przypadku, gdy na dwoje dzieci niepełnosprawnych każde z rodziców ubiegałoby się o przyznanie świadczenia pielęgnacyjnego*).

Od 1 stycznia 2010 r. przyznanie prawa do świadczenia pielęgnacyjnego nie jest uzależnione od spełnienia kryterium dochodowego. Natomiast od 1 stycznia 2015 r. wysokość świadczenia pielęgnacyjnego **wynosi 1000 zł**.

Osoby otrzymujące świadczenie pielęgnacyjne spełniające nowe, obowiązujące od 1 stycznia 2013 r. warunki ustawowe, w okresie od kwietnia do grudnia 2013 r. mają również prawo do przyznawanego z urzędu **dodatku w wysokości 200 zł miesięcznie** na podstawie rządowego programu wspierania osób otrzymujących świadczenie pielęgnacyjne.

Łączna wysokość wsparcia dla osób otrzymujących obecnie świadczenie pielęgnacyjne **wynosi 1200 zł miesięcznie**.

Dokumenty wymagane przy ubieganiu się o świadczenie pielęgnacyjne:

Do wniosku o ustalenie prawa do świadczeń pielęgnacyjnych należy dołączyć:

- uwierzytelnioną kopię dokumentu stwierdzającego tożsamość (dowodu osobistego) osoby ubiegającej się o świadczenie pielęgnacyjne,
- orzeczenie o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności dziecka,
- zaświadczenia lub oświadczenia o wysokości dochodów, o których mowa w § 2 ust. 2 pkt 6 rozporządzenia w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne (Dz.U.05.105.881) - są to te same dokumenty potwierdzające wysokość dochodu rodziny, które należy dołączyć w razie ubiegania się o zasiłki rodzinne i/lub dodatki do nich (np. zaświadczenie z Urzędu Skarbowego o wysokości dochodów uzyskanych przez członków rodziny),
- zaświadczenie placówki zapewniającej całodobową opiekę, w przypadku umieszczenia w niej dziecka, o liczbie dni w tygodniu, w których korzysta w niej z całodobowej opieki.

Jeżeli w stosunku do osoby ubiegającej się o świadczenie pielęgnacyjne lub osoby pobierającej to świadczenie wystąpią wątpliwości, co do okoliczności stanowiących podstawę udzielenia świadczenia, organ udzielający może przeprowadzić wywiad środowiskowy. W takim przypadku organ udzielający świadczenia może wystąpić do ośrodka pomocy społecznej o udzielenie informacji o okolicznościach będących podstawą do wydania decyzji, jeżeli okoliczności te zostały ustalone w rodzinnym wywiadzie środowiskowym przeprowadzonym nie wcześniej niż 3 miesiące

przed dniem otrzymania przez ośrodek pomocy społecznej wniosku o udzielenie informacji. Brak jest podstaw prawnych do przeprowadzenia na potrzeby świadczeń rodzinnych rodzinnego wywiadu środowiskowego.

Za osobę pobierającą świadczenie pielęgnacyjne opłacane są także składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz zdrowotne o ile nie jest zgłoszona do ubezpieczenia z innego tytułu (np. o ile nie zgłosi jej pracujący małżonek).

- **Gdzie ubiegać się o świadczenie?** ► Świadczenia rodzinne są przyznawane i wypłacane przez Urząd Gminy bądź Urząd Miasta. W niektórych gminach może być to także Ośrodek Pomocy Społecznej (wydział świadczeń rodzinnych). Zasiłek pielęgnacyjny może być wypłacany przez OPS lub oddział ZUS.

Podstawa prawna:

*Ustawa z dn. 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2006.139.992j.t.)
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne Rozporządzenie Rady (Dz. U. Nr 298, poz. 1769)
Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2009r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz.U.2009.129.1058)*

■ SPECJALNY ZASIŁEK OPIEKUŃCZY

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługuje osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2012 r. poz. 788 i 1529) ciąży obowiązek alimentacyjny, jeżeli rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniami: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Specjalny zasiłek opiekuńczy przysługiwać będzie wtedy, gdy:

- niepełnosprawność została stwierdzona czy nabyta po 25. roku życia lub związana jest np. z wiekiem osoby, nad którą trzeba sprawować opiekę.

Zasiłek przyznawany będzie rodzicom, ale tylko w przypadku, kiedy jedno z nich zrezygnowało z pracy zawodowej. Natomiast zasiłek nie będzie przysługiwał rodzicowi, który nigdy pracy nie podejmował. Otrzymywać go będą również inne osoby, na których ciąży obowiązek alimentacyjny i które zrezygnują z pracy w związku z koniecznością sprawowania stałej opieki nad członkiem rodziny legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności.

Specjalny zasiłek opiekuńczy wyniesie **520 zł** miesięcznie¹.

Zasiłek będzie uzależniony od kryterium dochodowego w wysokości **623 zł** miesięcznie²

Specjalny zasiłek opiekuńczy nie przysługuje, jeżeli:

1) osoba sprawująca opiekę:

a) ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno - rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego lub świadczenia przedemerytalnego,

b) podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym z innych tytułów,

c) ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego lub świadczenia pielęgnacyjnego,

d) legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności.

2) osoba wymagająca opieki została umieszczona w rodzinie zastępczej z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej, w rodzinnym domu dziecka albo, w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, z wyjątkiem podmiotów wykonujących działalność leczniczą, i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu;

3) na osobę wymagającą opieki inna osoba ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury;

4) członek rodziny osoby sprawującej opiekę ma ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10 ustawy, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub świadczenia pielęgnacyjnego;

5) na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do dodatku do zasiłku rodzinnego, o którym mowa w art. 10 ustawy, prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego lub prawo do świadczenia pielęgnacyjnego;

6) na osobę wymagającą opieki członek rodziny jest uprawniony za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Dokumenty wymagane przy ubieganiu się o specjalny zasiłek opiekuńczy świadczenie:

Do wniosku o ustalenie prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego należy dołączyć:

- uwierzytelnioną kopię dokumentu stwierdzającego tożsamość (dowodu osobistego) osoby ubiegającej się o specjalny zasiłek opiekuńczy,
- orzeczenie o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności dziecka,

¹ przysługujący za niepełne miesiące kalendarzowe wypłaca się w wysokości 1/30 specjalnego zasiłku opiekuńczego za każdy dzień. Należną kwotę zasiłku zaokrągla się do 10 groszy w górę.

² łączny dochód dwóch rodzin: rodziny osoby sprawującej opiekę oraz rodziny osoby wymagającej opieki, w przeliczeniu na osobę

- zaświadczenia o dochodach, wszystkich domowników, w tym także zaświadczenie o dochodach osoby niepełnosprawnej nad którą sprawują
- zaświadczenie placówki zapewniającej całodobową opiekę, w przypadku umieszczenia w niej dziecka, o liczbie dni w tygodniu, w których korzysta w niej z całodobowej opieki.

Przy ustalaniu prawa do specjalnego zasiłku opiekuńczego obowiązkowe będzie przeprowadzenie wywiadu środowiskowego.

Za osobę pobierającą specjalny zasiłek opiekuńczy opłacane są także składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe oraz zdrowotne o ile nie jest zgłoszona do ubezpieczenia z innego tytułu (np. o ile nie zgłosi jej pracujący małżonek).

Podstawa prawna:

1. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz.U.2006.139.992 z późn.zm.), 2. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu wspierania niektórych osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne (Dz. U. 28 czerwca 2012r., poz.732), 3. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 grudnia 2011 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania w sprawach o świadczenia rodzinne (Dz. U. z 2011 r., Nr 298, poz. 1769 z późn. zm.), 4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 sierpnia 2009 r. w sprawie wysokości dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się stanowiących podstawę ubiegania się o zasiłek rodzinny oraz wysokości świadczeń rodzinnych (Dz. U. z 2009 r., Nr 129, poz. 1058), 5. Ustawa z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2012 poz. 1548).

V. ORZEKANIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Jeżeli chcesz korzystać z uprawnień i świadczeń przysługujących osobom niepełnosprawnym i ich rodzinom, Twoje dziecko powinno mieć wydane orzeczenie o niepełnosprawności (dla osób do 16 roku życia) lub orzeczenie o lekkim, umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności (dla osób powyżej 16 roku życia).

■ TRYB ORZEKANIA

Orzeczenia te są wydawane na wniosek osoby zainteresowanej (lub jej przedstawiciela prawnego) na określony czas, zazwyczaj na 2-3 lata (orzeczenie o stopniu niepełnosprawności może być wydane bezterminowo). Orzeczenia te wydają Powiatowe Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności (w miastach na prawach powiatu są to Miejskie Zespoły ds. Orzekania o Niepełnosprawności). Aby otrzymać orzeczenie należy:

- złożyć do Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności wypełniony wniosek o wydanie orzeczenia,
- dołączyć do wniosku zaświadczenie lekarskie na określonym druku wypełnione przez lekarza, pod którego opieką znajduje się dana osoba (wskazane jest, aby w przypadku osoby z autyzmem lub innymi całościowymi zaburzeniami rozwojowymi, był to lekarz psychiatra),
- dołączyć do wniosku kserokopię dokumentacji medycznej, wyników badań, konsultacji, opinie psychologiczne, opinie pedagogiczne (dokumenty odnoszące się do potwierdzenia stanu zdrowia). Druk wniosku i zaświadczenia lekarskiego można otrzymać w siedzibie zespołu orzekającego,

- orzeczenie wydawane jest po przeprowadzeniu oceny stanu zdrowia - osoba zainteresowana jest wzywana na posiedzenie składu orzekającego, jeżeli lekarz wystawiający zaświadczenie, stwierdzi, że jest w stanie stawić się.

Orzeczenie o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności zawiera m.in. wskazania do korzystania z systemu środowiskowego wsparcia, uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej, konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Orzeczenie jest decyzją administracyjną. Od negatywnej decyzji można się odwołać w terminie 14 dni od jej otrzymania.

W przypadku negatywnej decyzji drugiej instancji, można odwoływać się do Sądu Rejonowego, Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.

Druga instancja w procesie orzekania to: Wojewódzki Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności (to tam kierowane są odwołania od decyzji zespołów powiatowych).

■ **Gdzie szukać informacji?** ►► Informacje o Wojewódzkim Zespole ds. Orzekania o Niepełnosprawności oraz o Powiatowych Zespołach ds. Orzekania o Niepełnosprawności można uzyskać w Ośrodku Pomocy Społecznej, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Starostwie Powiatu.

Spis Wojewódzkiego i Miejskich Zespołów ds. Orzekania o Niepełnosprawności znajduje się na stronie internetowej

Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Bydgoszcy
ul. Jagiellońska 3, 85-950 Bydgoszcz, tel. (052) 349 79 13, fax (052) 349 72 94
www.bydgoszcz.uw.gov.pl

Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
ul. Konarskiego 1-3, 85-066 Bydgoszcz, IV piętro budynku "B" (wieżowiec),
pok. nr 43a, tel. (052) 349 7518

**Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności
w Aleksandrowie Kujawskim**
ul. Sikorskiego 2, 87-700 Aleksandrów Kujawski, tel. (054) 282 23 46

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Brodnicy
ul. Zamkowa 13a, 87-300 Brodnica, tel. (056) 493 37 29, 495 41 21,
fax (056) 498 47 69
e-mail: pcprbrodnica@wp.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Bydgoszcy
ul. Karłowicza 26, 85-092 Bydgoszcz, tel. (052) 340 15 13, 341 94 20, 340 15 51,
fax (052) 341 94 24
e-mail: pzoop.bydgoszcz@op.pl
(dodatkowo obejmuje orzekaniem mieszkańców powiatu bydgoskiego)

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Chełmnie

ul. Słowackiego 3, 86-200 Chełmno, tel. (056) 677 24 12, 677 24 21

e-mail: pzonchelmno@op.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Golubiu-Dobrzyniu

ul. Dr. J. G. Koppa 1, 87-400 Golub-Dobrzyń, tel. (056) 683 45 29, fax (056) 682 03 91

e-mail: pzongd@wp.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Grudziądzu

ul. Ratuszowa 1, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 45 10 320

e-mail: pzon@um.grudziadz.pl

(dodatkowo obejmuje orzekaniem mieszkańców powiatu grudziądzkiego)

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Inowrocławiu

ul. Mątewska 17, 88-100 Inowrocław, tel. (502) 359 22 50 (52)

email: pzon.ino@wp.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Lipnie

ul. Mickiewicza 58, 87-600 Lipno, tel. (054) 288 66 37

e-mail: pzonlipno@gmail.com.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Mogilnie

ul. Ogrodowa 10, wejście B, 88-300 Mogilno, tel. (052) 318 03 04 (do 06)

e-mail: zespol@powiat.mogilno.pl

(dodatkowo obejmuje orzekaniem mieszkańców powiatu żnińskiego)

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Nakle n/Notecią

ul. Dąbrowskiego 46, 89-100 Nakło n/Notecią, tel. (052) 385 12 30

e-mail: pzonnaklo@interia.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Radziejowie

ul. Szpitalna 3, 87-200 Radziejów, tel. (054) 285 56 50

e-mail: pzonradziejow@neostrada.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Rypinie

ul. Dworcowa 2, 87-500 Rypin, tel. (054) 280 36 41

e-mail: pcprypin@poczta.fm

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku

ul. Powstańców Wielkopolskich 2A, 89-410 Więcbork, tel. (052) 389 67 90

e-mail: pzonsempolno@wp.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Świeciu

ul. Św. Wincentego 3, 86-100 Świecie, tel. (052) 333 21 55

e-mail: pzoos@powiat.swiecki.lo.pl

Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Toruniu

ul. Towarowa 4-6, 87-100 Toruń, tel. (056) tel. (056) 662 87 64, tel./ fax (056) 662 87 63

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Toruniu

ul. Dekerta 24, 87-100 Toruń, tel. (056) 661 17 45, fax (056) 661 17 46

e-mail: powiat_torun_zespol@wp.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Tucholi

ul. Poczтовая 7, 89-501 Tuchola, tel. (052) 559 19 96, 559 20 41

e-mail: mzw@interia.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Wąbrzeźnie

ul. Wolności 44, 87-200 Wąbrzeźno, tel. (056) 688 24 50 (do 57)

e-mail: pcpr@wabrzezno.pl

Miejski Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Włocławku

ul. Ogniowa 8/10, 87-800 Włocławek, tel. (054) 411 10 07, fax (054) 411 10 08

e-mail: orzecznictwo@mopr.wloclawek.pl

Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności we Włocławku

ul. Okrzei 74, 87-800 Włocławek, tel. (054) 232 43 20

e-mail: pzonwloclawek@interia.pl

■ **LEGITYMACJA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ**

Jeżeli jest już wydane orzeczenie o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności, możesz postarać się o legitymację osoby niepełnosprawnej. Legitymację wydaje Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Legitymacja uprawnia m.in. do korzystania z ulgowych przejazdów PKP i PKS (78% ulga w przejazdach na leczenie i rehabilitację, w tym na turnusy rehabilitacyjne).

Podstawa prawna:

Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2011.127.721 j.t.)

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 1 lutego 2002 r.

w sprawie kryteriów niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U. z 2002 r., nr 17, poz. 162),

Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dn. 15 lipca 2003 r.

w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. z 2003 r., nr 139, poz. 1328).

■ ULGOWE PRZEJAZDY KOMUNIKACJĄ LOKALNĄ

Zasady przyznawania ulg na przejazdy komunikacją lokalną (gminną, miejską) określają przepisy lokalne – uchwała Rady Gminy/ Miasta. Oznacza to, że w poszczególnych gminach, miastach obowiązujące przepisy są inne.

- **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje o tym, jakie ulgi przysługują osobom niepełnosprawnym w przejazdach komunikacją lokalną w danej gminie, można uzyskać u przewoźnika (np. zakład transportu miejskiego) lub przeczytać w regulaminie przewozów środkami komunikacji gminnej.

Informacje dotyczące osób uprawnionych do bezpłatnych i ulgowych przejazdów środkami komunikacji miejskiej znajdują się na stronach:

- Zarządu Dróg Miejskich i Komunikacji Publicznej w **Bydgoszczy**
<http://www.zdmikp.bydgoszcz.pl/index.php/pl/transport/przepisy/uprawnienia-do-ulgi>
- Miejskiego Zakładu Komunikacji Sp. z o.o. w **Grudziądzu**
http://www.mzk.grudziadz.pl/articles.php?article_id=34
http://www.mzk.grudziadz.pl/articles.php?article_id=35
- Miejskiego Zakładu Komunikacji w **Toruniu**
http://www.torun.pl/sites/default/files/pictures/kom_miejska_ulgi_1-01-2015_v2.pdf
- Miejskiego Przedsiębiorstwa Komunikacyjnego Sp. z o.o. we **Włocławku**
<http://www.mpk.com.pl/?id=25>

VI. DOFINANSOWANIE ZE ŚRODKÓW PFRON

■ TURNUS REHABILITACYJNY

Jest to zorganizowana forma aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku. Celem turnusu jest ogólna poprawa psychofizycznej sprawności oraz rozwijanie umiejętności społecznych uczestników m.in. przez nawiązywanie i rozwijanie kontaktów społecznych, realizację i rozwijanie zainteresowań, a także przez udział w innych zajęciach przewidzianych programem turnusu.

Osoba niepełnosprawna (posiadająca stosowne orzeczenie) może ubiegać się o finansowanie do turnusu pod warunkiem, że:

- zostanie skierowana na turnus na wniosek lekarza, pod opieką którego się znajduje,
- w roku, w którym ubiega się o dofinansowanie, nie uzyskała na ten cel dofinansowania ze środków PFRON,
- weźmie udział w turnusie, który odbędzie się w ośrodku wpisanym do rejestru ośrodków,

- prowadzonego przez wojewodę,
- nie będzie pełniła funkcji członka kadry na tym turnusie, ani nie będzie opiekunem innego uczestnika tego turnusu,
 - złoży oświadczenie o wysokości osiąganych dochodów,
 - zobowiąże się do przedstawienia na turnusie, podczas pierwszego badania lekarskiego, informacji o stanie zdrowia, sporządzonej nie wcześniej niż na 3 mies. przed datą rozpoczęcia turnusu, wystawionej przez lekarza, pod którego opieką obecnie się znajduje.

O dofinansowanie do udziału w turnusie może także ubiegać się opiekun osoby niepełnosprawnej. W przypadku starań o dofinansowanie do uczestnictwa w turnusie brane są pod uwagę dochody. Przeciętny miesięczny dochód, podzielony przez liczbę osób we wspólnym gospodarstwie domowym, obliczony za kwartał poprzedzający miesiąc złożenia wniosku, nie powinien przekraczać kwoty 50% przeciętnego wynagrodzenia na osobę we wspólnym gospodarstwie domowym.

Istnieje możliwość otrzymania dofinansowania w sytuacji przekroczenia kryterium dochodowego, ale wówczas kwotę dofinansowania pomniejsza się o kwotę, o którą dochód ten został przekroczony. Wniosek o dofinansowanie składa się do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR).

- **Gdzie szukać informacji?** ► Adres Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Twoim powiecie możesz uzyskać w Starostwie Powiatu lub w Ośrodku Pomocy Społecznej. Lista Powiatowych Ośrodków Pomocy Rodzinie znajduje się na stronie internetowej:

Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu

I siedziba:

ul. Słowackiego 114, 87-100 Toruń, tel. (056) 657 14 60, 657 14 70,
fax (056) 657 14 61

II siedziba:

ul. Mickiewicza 81A, 87-100 Toruń, tel. (056) 610 21 50, 610 21 60,
fax (056) 610 21 59

dział świadczeń rodzinnych: tel. (056) 661 98 44, 610 21 74

<http://www.ropstorun.home.pl/>; www.efs.ropstorun.pl

http://www.ropstorun.home.pl/pliki/bazy_danych/Powiatowe_Centra_Pomocy_Rodzinie.pdf

Ogólnokrajowy rejestr ośrodków uprawnionych do organizowania turnusów rehabilitacyjnych oraz niezbędne informacje i druki wniosków znajdują się na stronach internetowych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej:

<https://empatia.mpips.gov.pl/web/piu/dla-swadczeniobiorcow/turnusy/wyszukiwarka-osrodkow>

Podstawa prawna:

*Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2011.127.721 j.t.),
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 15 listopada 2007 r. w sprawie turnusów rehabilitacyjnych (Dz. U. z 2007 r., nr 230, poz. 1694).*

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Aleksandrowie Kujawskim

ul. Słowackiego 8 87-700 Aleksandrów Kujawski, tel./ fax (054) 282 61 54,
tel. kom. 0 509 379 876
e-mail: pcpr_aleks@wp.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Brodnicy

ul. Zamkowa 13a, 87-300 Brodnica, tel./ fax (056) 498 47 69
e-mail: pcprbrodnica@wp.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bydgoszczy

ul. Konarskiego 1-3, 85-066 Bydgoszcz, tel. (052) 583 54 12 (do 15), 583 54 31,
fax (052) 583 54 13
e-mail: pcpr@powiat.bydgoski.pl
<http://www.pcpr.powiat.bydgoski.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Chełmnie

ul. Słowackiego 3, 86-200 Chełmno, tel. (056) 677 24 46
e-mail: pcprchelmno@op.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Golubiu-Dobrzyniu

ul. Dr. J. G. Koppa 1 A, 87-400 Golub-Dobrzyń, tel. (056) 683 54 76,
tel./ fax (056) 682 03 91
e-mail: pcprgolubdobrzn@o2.pl

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Grudziądzu

ul. Hallera 1, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 462 69 90, fax (056) 462 86 90
e-mail: poczta@mopr.grudziadz.pl
<http://www.mopr.grudziadz.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grudziądzu

ul. Małotyńska 1, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 451 44 34, tel./ fax (056) 462 29 39
e-mail: pcprgrudziadz@op.pl; pcprgrudziadz@interia.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Inowrocławiu

ul. Mątewska 17, 88-100 Inowrocław, tel. (052) 359 22 55
e-mail: pcpr_ino@unet.pl
<http://www.pcpr.inowroclaw.info/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lipnie

ul. Mickiewicza 58, 87-600 Lipno, tel. (054) 288 66 46
e-mail: pcprlipno@wp.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mogilnie

ul. Ogrodowa 10, 88-300 Mogilno, tel. (052) 315 90 31
e-mail: pcprmogilno@op.pl
<http://www.pcpr-mogilno.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

ul. Dąbrowskiego 46, 89-100 Nakło nad Notecią, tel. (052) 322 49 65,
tel./ fax (052) 386 08 04
e-mail: info@pcpr-naklo.pl; sebastian.halas@pcpr-naklo.pl
<http://www.pcpr-naklo.pl/o-pcpr.html>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Radziejowie
ul. Kościuszki 58, 88-200 Radziejów, tel. (054) 285 35 43
e-mail: pcprmagda@wp.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Rypinie
ul. Warszawska 38A, 87-500 Rypin, tel. (054) 280 36 41
e-mail: pcprrypin@poczta.fm

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Świeciu
ul. Wojska Polskiego 195 A, 86-100 Świecie, tel. (052) 568 32 00, 568 32 02,
fax (052) 568 32 01
e-mail: pcprswiecie@op.pl

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Toruniu
ul. Konstytucji 3 Maja 40 c, 87-100 Toruń, tel. (056) 650 85 65,
fax (056) 648 64 47
e-mail: sekretariat@mopr.torun.pl; sekretariat@mopr.torun.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Toruniu
ul. Towarowa 4-6, 87-100 Toruń, tel. (056) 56 662 87 50,
fax (056) 662 87 51
e-mail: pomocrodzinie@pcprtorun.pl; sekretariat@pcpr-torun.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Tucholi
ul. Pocztowa 7, 89-500 Tuchola, tel. (052) 559 20 18, 559 19 96
e-mail: pcpr@tuchola.pl
<http://www.pcpr.tuchola.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Wąbrzeźnie
ul. Wolności 44, 87-200 Wąbrzeźno, tel. (056) 688 24 50 (do 57) wew. 170,
fax (056) 688 24 51 wew. 170
e-mail: pcpr@wabrzezno.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Sępólnie Krajeńskim z siedzibą w Więcborku
ul. Starodworcowa 8, 89-410 Więcbork, tel. (052) 389 75 75, tel./ fax (052) 389 85 01
e-mail: poczta@pcprwiecbork.pl

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie we Włocławku
ul. Kościuszki 26, 87-800 Włocławek, tel. (centrala): (054) 411 63 11, 411 63 12,
411 63 13, tel./ fax (054) 411 63 14
e-mail: piotrg@mopr.wloclawek.pl
<http://mopr.wloclawek.pl/>

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Włocławku
ul. Brzeska 15, 87-800 Włocławek, tel. (054) 231 02 84, 231 22 38
e-mail: pcpr@wloclawek.home.pl; PCPR.wloclawek.@wp.pl

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie Żnin
ul. Szpitalna 32, 88-400 Żnin, tel. (052) 303 01 69
e-mail: pcpr@znin.pl
<http://www.pcpr-znin.pl/>

■ DOFINANSOWANIE LIKWIDACJI BARIER TECHNICZNYCH ORAZ KOMUNIKACYJNYCH

Osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie mogą starać się o dofinansowanie zakupu sprzętu mającego na celu likwidację barier w komunikowaniu się oraz technicznych. Nie ma określonej listy tych sprzętów. Przez bariery techniczne należy rozumieć bariery utrudniające lub uniemożliwiające osobie niepełnosprawnej funkcjonowanie społeczne. Likwidacja bariery technicznej powinna powodować sprawniejsze działanie takiej osoby w społeczeństwie i umożliwić jej funkcjonowanie w życiu codziennym. Przez bariery w komunikowaniu się należy rozumieć ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się i/lub przekazywanie informacji. Likwidacja bariery w komunikowaniu się ma powodować umożliwienie osobie niepełnosprawnej sprawniejsze i bardziej swobodne porozumiewanie się oraz przekazywanie informacji.

Wysokość dofinansowania do likwidacji barier w komunikowaniu się oraz technicznych wynosi do 80% kosztów tego przedsięwzięcia, nie więcej jednak niż do wysokości piętnastokrotnego przeciętnego wynagrodzenia. Dofinansowanie na likwidację barier w komunikowaniu się i technicznych może być przyznawane raz na trzy lata.

O dofinansowanie to mogą ubiegać się osoby z orzeczoną niepełnosprawnością, stopniem niepełnosprawności. Dofinansowanie przyznaje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR). Tam też można otrzymać i złożyć stosowny wniosek.

■Gdzie szukać informacji? ►► Adres Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Twoim powiecie możesz uzyskać w Starostwie Powiatu lub w Ośrodku Pomocy Społecznej.

Podstawa prawna:

*Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2011.127.721 j.t.),
Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 25 czerwca 2002 r. w sprawie określenia rodzajów zadań powiatu, które mogą być finansowane ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (Dz. U. z 2002 r., nr 96, poz. 861 z późn. zm.).*

VII. WSPARCIE DLA DOROSŁYCH OSÓB Z AUTYZMEM

Osoby dorosłe z autyzmem
lub innymi całościowymi zaburzeniami rozwojowymi,
które zakończyły edukację
(maksymalnie mogą uczyć się do 24 r.ż.)
nie mają obecnie dostatecznego dostępu
do zróżnicowanych ofert
w zakresie dziennej aktywności
czy aktywizacji społecznej i zawodowej.

Rodzice mogą poszukiwać miejsca w następujących placówkach:

■ ŚRODOWISKOWE DOMY SAMOPOMOCY

W ramach systemu pomocy społecznej funkcjonują Środowiskowe Domy Samopomocy (ŚDS), które są przeznaczone dla dorosłych osób z zaburzeniami psychicznymi. Są to zazwyczaj dzienne ośrodki wsparcia, choć mogą także funkcjonować jako ośrodki całodobowe, okresowego pobytu. W większości są prowadzone przez Ośrodki Pomocy Społecznej, rzadziej przez organizacje pozarządowe.

ŚDS są ukierunkowane na podtrzymanie umiejętności życiowych uczestników zajęć oraz ich rozwój, działania zmierzające do poprawy funkcjonowania i jakości życia poprzez rozwijanie umiejętności, zdolności i zainteresowań.

Podstawa prawna:
Ustawa z dn. 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz.U.2009.175.1362 j.t.).

■ **Gdzie szukać informacji?** ► O tym, czy w Twojej miejscowości funkcjonuje Środowiskowy Dom Samopomocy, możesz dowiedzieć się w Ośrodku Pomocy Społecznej oraz w:

**Wydziale Polityki Społecznej w Kujawsko-Pomorskim Urzędzie Wojewódzkim
w Bydgoszczy**

ul. Konarskiego 1-3, 85-950 Bydgoszcz, pokój 114, I piętro, budynek C, tel. (052) 349 76 80,
fax (052) 349 76 82

e-mail sekretariat: wps_sekretariat@bydgoszcz.uw.gov.pl

http://www.bip.bydgoszcz.uw.gov.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=80&Itemid=31

oraz w:

Regionalnym Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu

I siedziba:

ul. Słowackiego 114, 87-100 Toruń, tel. (056) 657 14 60, 657 14 70, fax (056) 657 14 61

II siedziba:

ul. Mickiewicza 81A, 87-100 Toruń, tel. (056) 610 21 50, 610 21 60, fax (056) 610 21 59

dział świadczeń rodzinnych: tel. (056) 661 98 44, 610 21 74

<http://www.ropstorun.home.pl/>; www.efs.ropstorun.pl

http://www.ropstorun.home.pl/pliki/bazy_danych/Srodowiskowe_Domy_Samopomocy.pdf

Bydgoszcz

Środowiskowy Dom Samopomocy "Bławatek"

ul. Dunikowskiego 2, 85-863 Bydgoszcz, tel. (052) 361 12 49, 363 01 57

e-mail: blawatek2@tlen.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy "Niezapominajka"

ul. Ogrodowa 9, 85-043 Bydgoszcz, tel. (052) 322 31 17, 325 44 49

<http://mopsbydgoszcz.pl/>

Środowiskowy Dom Samopomocy „Sami Swoi”

ul. Szpitalna 21, 85-862 Bydgoszcz, tel./ fax (052) 361 78 97

e-mail: samiswoi2@op.pl; sdssamiswoi@interia.pl

<http://www.sdssamiswoi.cba.pl/>

<http://www.sdssamiswoi.friko.pl/>

Środowiskowy Dom Samopomocy przy Domu Pomocy Społecznej SŁONECZKO w Bydgoszczy

ul. Gałczyńskiego 2, 85-322 Bydgoszcz, tel./fax (052) 372 91 51

http://www.sloneczko.bydgoszcz.pl/?id=srodowiskowy_dom_samopomocy

Środowiskowy Dom Samopomocy „Stokrotka” przy Domu Pomocy Społecznej „Jesień Życia”

ul. Mińska 15a, 85-442 Bydgoszcz, tel. (052) 327 74 33, tel./fax (052) 327 72 13

e-mail: stokrotka@dps.bydgoszcz.pl

<http://www.dps.bydgoszcz.pl/sds>

Środowiskowy Dom Samopomocy "Wrzos"

ul. Janosika 4, 85-794 Bydgoszcz, tel. (052) 520 54 55

<http://mopsbydgoszcz.pl/>

Grudziądz

Grudziądzkie Centrum Caritas im. Błogosławionej Juty

ul. Klasztorna 6, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 642 94 44

e-mail: grudziadz@caritas.pl

<http://www.caritas.twoje-miasto.pl/>

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Marcinkowskiego 6-8, 86-300 Grudziądz, tel./ fax (056) 643 16 41

e-mail: sds.grudziadz@caritas.pl

http://www.caritas.twoje-miasto.pl/sro_dom_samopomocy.html

Toruń

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Szosa Chełmińska 254, 87-100 Toruń 56, tel. (056) 650 90 59

e-mail: prton@neostrada.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy Caritas Diecezji Toruńskiej

ul. Szosa Bydgoska 1, 87-100 Toruń, tel. (056) 654 05 43

e-mail: torunskiecentrum@caritas.pl

<http://www.torun.caritas.pl/>

Środowiskowy Dom Samopomocy Fundacji im. Brata Alberta w Toruniu

ul. Rydygiera 23, 87-100 Toruń, tel. (056) 657 59 29, tel. kom. 501 120 624

e-mail: torunsds@op.pl

<http://sds.wlan.pl/>

Toruńskie Stowarzyszenie „Współpraca“

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Niesiołowskiego 20, 87-100 Toruń, tel. (056) 657 55 85, fax (056) 657 55 86

e-mail: tswspolpraca@wp.pl; polfamila@wp.pl

<http://sdstorun.webnode.com/>

Włocławek

Środowiskowy Dom Samopomocy

ul. Zapiecek 5, 87-800 Włocławek 54, tel./fax (054) 411 23 16

e-mail: sds.wloclawek@onet.eu

<http://www.sds.wloclawek.pl/>

powiat aleksandrowski

Środowiskowy Dom Samopomocy w Aleksandrowie Kujawskim

ul. Limanowskiego 12, 87-700 Aleksandrów Kujawski, tel./ fax (054) 282 55 80

e-mail: sds98@o2.pl

<http://www.sds-aleksandrow.pl/>

powiat brodnicki

Brodnickie Centrum Caritas im. Bpa Jana Chrapka

ul. Gajdy 3, 87-300 Brodnica, tel./fax 56 49 50 281/2

e-mail: caritas.brodnica@diecezja.torun.pl

<http://www.caritasbrodnica.diecezja.torun.pl/>

Środowiskowy Dom Samopomocy w Brodnicy

tel. (056) 495 02 81 wew. 24 (kierownik)

e-mail: sdsbrodnica@wp.pl

<http://www.caritasbrodnica.diecezja.torun.pl/?srodowiskowy-dom-samopomocy,39>

powiat bydgoski

Środowiskowy Dom Samopomocy ARKADIA w Gądeczu

Gądecz 3, 86-022 Dobrocz, tel./ fax (052) 551 15 68, tel. kom. 0 721 295 499

e-mail: sdsgadecz@dobrcz.pl

<http://www.arkadia.dobrcz.pl/index1.html>

Środowiskowy Dom Samopomocy w Nowej Wsi Wielkiej

ul. Ogrodowa 2a, 86-060 Nowa Wieś Wielka, tel. (052) 381 24 55

e-mail: sdsnww@gmail.com

Środowiskowy Dom Samopomocy w Solcu Kujawskim

ul. 29 listopada 10, 86-050 Solec Kujawski, tel./ fax (052) 387 87 12

e-mail: mgops-sds@wp.pl

<http://sds-solec.pl/>

powiat golubsko-dobrzyński

Środowiskowy Dom Samopomocy w Golubiu-Dobrzyniu

Stowarzyszenia "Szansa na Zdrowie"

ul. Równinna 5, 87-400 Golub-Dobrzyń, tel. (056) 683 54 76, tel. kom. 530 088 240

e-mail: stowarzyszenie@szansanazdrowie.org

<http://www.szansanazdrowie.org/>

powiat grudziądzki

Środowiskowy Dom Samopomocy w Łasinie

ul. Wodna 15, 86-320 Łasin, tel. (056) 466 49 64, fax (056) 466 47 07

e-mail: sds@lasin.pl

<http://www.sds.bnx.pl/news.php>

Środowiskowy Dom Samopomocy w Świeciu nad Osą

86-341 Świecie nad Osą, tel./ fax (056) 466 19 54

e-mail: marlicznarska@wp.pl

powiat inowrocławski

Środowiskowy Dom Samopomocy w Inowrocławiu

ul. Św. Ducha 90, 88-100 Inowrocław, tel. (052) 352 15 46

e-mail: ksiegowosclds@wp.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy w Janikowie

ul. Północna 1, 88-160 Janikowo, tel. (052) 351 44 42, 351 38 38

e-mail: sdsjanikowo@janikowo.com.pl

Środowiskowy Dom Samopomocy w Kruszwicy

ul. Rynek 22, 88-150 Kruszwica, tel. (052) 351 50 95

e-mail: sdskruszwica@wp.pl

powiat mogileński

Środowiskowy Dom Samopomocy w Strzelnie

ul. Kolejowa 5, 88-320 Strzelno, tel. (052) 318 92 52

e-mail: sds@strzelno.pl; sdsstrzelno@wp.pl

<http://www.strzelno.pl/?a=1169>

powiat nakielski

Środowiskowy Dom Samopomocy w Nakle nad Notecią

ul. Parkowa 8, 89-100 Nakło nad Notecią, tel. (052) 386 77 06 , fax (052) 385 46 71

e-mail: sds@dps-naklo.org

<http://sds-naklo.org/index.php?i=1>

powiat radziejowski

Środowiskowy Dom Samopomocy w Radziejowie

ul. Kościuszki 58, 88-200 Radziejów, tel. (054) 235 08 77

e mail: sds.radziejow@o2.pl

<http://sdsradziejow.strefa.pl/>

powiat rypiński

Środowiskowy Dom Samopomocy w Rypinie

ul. Kościuszki 17, 87-500 Rypin, tel. (054) 280 20 05

e-mail: sds@rypin.eu

<http://www.bipsds.rypin.eu/>

powiat sępoleński

Środowiskowy Dom Samopomocy w Więcborku

ul. Poczтовая 16, 89-410 Więcbork, tel./ fax (052) 389 89 36

e-mail: sds.wiecbork@wp.pl

powiat świecki

Środowiskowy Dom Samopomocy w Świeciu

ul. Sądowa 18, 86-100 Świecie, tel. kom. 781 588 139

e-mail: sekretariat@ops-swiecie.pl

powiat toruński

Środowiskowy Dom Samopomocy w Browinie

Browina 57, 87-140 Chełmża, tel. (056) 675 71 11

e-mail: browina@home.pl

<http://www.browina.home.pl/sds.php>

Środowiskowy Dom Samopomocy w Osieku nad Wisłą

87-125 Osiek, tel. (056) 678 65 13

Środowiskowy Dom Samopomocy w Chełmży

ul. Hallera 25, 87-140 Chełmża, tel. (056) 675 78 61

e-mail: sds.chelmza@interia.pl

powiat tucholski

Środowiskowy Dom Samopomocy w Tucholi

ul. Garbary 1, 89-500 Tuchola, tel. (052) 334 28 55

e-mail: przystantuchola@wp.pl

http://www.ops.tuchola.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=5&Itemid=2

powiat wąbrzeski

Środowiskowy Dom Samopomocy w Bliźnie

Blizno 1, 87-222 gmina Książki, tel. (056) 654 05 43, 688 68 85

powiat włocławski

Środowiskowy Dom Samopomocy w Czarnem

87-820 Baruchowo, tel. (054) 284 56 84

e-mail: katarzynakorpusińska@wp.pl

<http://www.baruchowo.pl/Jednostki/SDS.aspx>

Środowiskowy Dom Samopomocy w Kowalu

ul. Kopernika 19, 87-820 Kowal, tel. (054) 284 18 65

e-mail: sekretariatdps@wp.pl

powiat żniński

Środowiskowy Dom Samopomocy w Barcinie

ul. Kościelna 15, 88-190 Barcin, tel./ fax (052) 383 20 79

e-mail: sds.barcin@gmail.com

<http://www.sds-barcin.internetdsl.pl/index.html>

Środowiskowy Dom Samopomocy w Żninie

ul. Szpitalna 32, 88-400 Żnin, tel. (052) 303 40 31

e-mail: srodowiskowy@wp.pl

<http://www.znin.pl/?cid=324>

■ WARSZTATY TERAPII ZAJĘCIOWEJ

Warsztat terapii zajęciowej (WTZ) jest dla osób niepełnosprawnych, które ukończyły już edukację, miejscem rehabilitacji społecznej i zawodowej w zakresie uzyskania lub przywrócenia umiejętności niezbędnych do podjęcia zatrudnienia. Warsztaty mogą być organizowane m.in. przez organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia).

Uczestnikami WTZ mogą być jedynie osoby z orzeczoną stopniem niepełnosprawności oraz z zaznaczonym w tym orzeczeniu wskazaniem do uczestnictwa w warsztacie terapii.

Efekty aktywizacji zawodowej i społecznej powinny być oceniane nie rzadziej niż co 3 lata. Z założenia terapia zajęciowa i rehabilitacja w warsztatach powinny przygotowywać osoby niepełnosprawne do podjęcia pracy.

Podstawa prawna:

*Ustawa z dn. 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U.2011.127.721 j.t.),
Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dn. 25 marca 2004 r. w sprawie warsztatów terapii zajęciowej (Dz. U. z 2004 r., nr 63, poz. 587).*

Spis WTZ działających na terenie woj. kujawsko-pomorskiego znajduje się na stronie internetowej:

Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu

I siedziba:

ul. Słowackiego 114, 87-100 Toruń, tel. (056) 657 14 60, 657 14 70, fax (056) 657 14 61

II siedziba:

ul. Mickiewicza 81A, 87-100 Toruń, tel. (056) 610 21 50, 610 21 60, fax (056) 610 21 59

http://www.ropstorun.home.pl/pliki/bazy_danych/Warsztaty_Terapii_Zajeciowej.pdf

oraz na stronie:

http://www.kujawsko-pomorskie.pl/files/biuro_niep/wtz20091231.pdf

Bydgoszcz

Caritas Diecezji Bydgoskiej

ul. Cienista 2, 85-817 Bydgoszcz, tel./ fax (052) 371 67 21

e-mail: bydgoszcz@caritas.pl; caritas@caritas.bydgoszcz.pl

<http://www.bydgoszcz.caritas.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej „Tęcza”

al. Planu 6-letniego 37, 85-806 Bydgoszcz, tel./ fax (052) 345 02 80

e-mail: wtz@caritas.pl

<http://www.wtzbydgoszcz.caritas.pl/>

Fundacja „Wiatrak”

ul. Bołtucia 5, 85-791 Bydgoszcz, tel. (052) 323 48 10, fax (052) 323 48 11
e-mail: sekretariat@wiatrak.org.pl
<http://www.wiatrak.org.pl/>

Warsztaty Terapii Zajęciowej „Wiatrak”

ul. Porazińskiej 9, 85-792, Bydgoszcz, tel. (052) 343 35 36
e-mail: wtz@wiatrak.org.pl
<http://www.wiatrak.org.pl/node/92>

Liga Kobiet Polskich**Kujawsko-Pomorski Oddział Wojewódzki**

ul. Modrzewiowa 6, 85-631 Bydgoszcz, tel. (052) 372 16 79, tel./ fax (052) 346 03 38
e-mail: mail@ligakobietpolskich.org
<http://www.ligakobietpolskich.org/pl/>

Warsztaty Terapii Zajęciowej „MODRZEW”

tel./ fax (052) 346 03 38
e-mail: modrzew6@poczta.wp.pl

Polski Związek Niewidomych**Okręg Kujawsko-Pomorski**

ul. Powstańców Wielkopolskich.33, 85-090 Bydgoszcz, tel. (052) 341 59 80,
tel./ fax (052) 341 52 81
e-mail: kujawskopomorski@pzn.org.pl
<http://www.kujawskopomorski.pzn.org.pl/>
<http://www.pzn.org.pl/pl/okreg-kujawsko-pomorski.html>

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Bernardyńska 3, 85-029 Bydgoszcz, tel. (052) 342 99 36
e-mail: wtzbernardynska@neostrada.pl

Warsztat Terapii Zajęciowej „mega-Art.”

ul. Stawowa 1, 85-323 Bydgoszcz, tel. (052) 324 69 06
e-mail: wtzstawowa@wtzstawowa.pl

Stowarzyszenie „MEDAR”

ul. Emilii Gierczak 8, 85-029 Bydgoszcz, tel. (052) 348 55 47
e-mail: medar@op.pl
<http://www.medar.org.pl/www/aktualnosci.html>

Warsztat Terapii Zajęciowej

tel. (052) 343 92 60
e-mail: wtz@o2.pl
<http://www.medar.org.pl/www/wtz.html>

Wojewódzki Ośrodek Kultury i Sztuki „Stara Ochronka”

Pl. Kościeleckich 6, 85-033 Bydgoszcz, tel. (052) 585 15 01 (sekretariat wew. 101),
585 15 02, 585 15 03, fax (052) 585 15 06
e-mail: wok@wok.bydgoszcz.com
<http://www.wok.bydgoszcz.com/>

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Toruńska 28, 85-023, Bydgoszcz, tel. (052) 371 95 26
e-mail: wtzbd@wp.pl

Grudziądz

Stowarzyszenie na Rzecz Młodzieży Niepełnosprawnej Ruchowo

ul. Jackowskiego 54/ 12, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 465 14 46, 465 23 28

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Sportowców 1/3, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 465 14 46, 465 23 28

e-mail: wtzstrzelecka@wp.pl

Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „TO-MY“

ul. Śniadeckich 21 lok. 22, 86-300 Grudziądz, tel. (056) 463 28 68 , fax (056) 463 35 65

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Śniadeckich 6, 86-300 Grudziądz, tel.(056) 463 35 65,

tel. kom. 0 605 601 773

e-mail: poczta@wtzgrudziadz.pl

<http://www.wtzgrudziadz.pl/>

Toruń

Fundacja im. Brata Alberta

Radwanowice 1, 32-064 Rudawa, tel. (012) 283 90 80, 283 87 59,

tel. kom. 0 606 358 930

e-mail: fundacja@albert.krakow.pl

<http://www.albert.krakow.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej „BRATANKI”

ul. Rydygiera 23, 87-100 Toruń, tel. (056) 650 09 44, tel. kom. 0 501 899 937

e-mail: wtzbratanki@op.pl

<http://www.albert.krakow.pl/index.php?page=news&kid=43&nid=78>

Fundacja na Rzecz Osób Niepełnosprawnych "Arkadia"

ul. Młyńska 2-4, 87-100 Toruń, tel. (056) 651 44 80, tel./ fax (056) 654 84 81

e-mail: fundacja.arkadia@wp.pl

<http://arkadia.torun.pl/>

<http://www.arkadia.engo.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej "Arkadia"

e-mail: arkadia-warsztaty@wp.pl

<http://arkadia.torun.pl/index.php?pid=16>

Polski Związek Niewidomych

Zarząd Główny w Warszawie

ul. Konwiktorska 9, 00-216 Warszawa, tel. centrala: (022) 831 22 71,

tel. sekretariat: (022) 831 33 83

e-mail: pzn@pzn.org.pl

<http://pzn.org.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Mickiewicza 61, 87-100 Toruń, tel./ fax (056) 622 46 68

e-mail: pzn_wtz@wp.pl

Włocławek

Polski Związek Niewidomych Zarząd Główny w Warszawie

ul. Konwiktorska 9, 00-216 Warszawa, tel. centrala: (022) 831 22 71,
tel. sekretariat: (022) 831 33 83
e-mail: pzn@pzn.org.pl
<http://pzn.org.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Łazienna 6, 87-800 Włocławek, tel./ fax (054) 232 34 10
e-mail: wtz.wloclawek@op.pl

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci we Włocławku

Oddział Okręgowy

ul. Kaliska 1, 87-800 Włocławek, tel./ fax (054) 411 99 86
e-mail: tpd_wloclawek@poczta.onet.pl; biuro@tpd.wloclawek.pl
<http://tpd.wloclawek.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Wiejska 14, 87-800 Włocławek, tel. (054) 411 86 99
e-mail: mdrzewudzka@wp.pl
<http://tpd.wloclawek.pl/warsztat.html>

powiat aleksandrowski

Fundacja im. Brata Alberta

Zarząd Krajowy

Radwanowice 1, 32-064 Rudawa, tel. (012) 283 90 80, 283 87 59,
tel. kom. 0 606 358 930
e-mail: fundacja@albert.krakow.pl
<http://www.albert.krakow.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej „Karczemka”

Otłoczyn 1, 87-700 Aleksandrów Kujawski, tel. (056) 622 90 32, 0 501 899 936
e-mail: wtazkarczemka@wp.pl
<http://www.albert.krakow.pl/index.php?page=news&kid=43&nid=89>

Urząd Miasta Aleksandrów Kujawski

ul. Słowackiego 8, 87-700 Aleksandrów Kujawski, tel. (054) 282 48 66, 282 48 55,
282 2194, fax (054) 282 21 01
e-mail: um@aleksandrowkujawski.pl
<http://bip.aleksandrowkujawski.pl/1,menu-podmiotowe.html>

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Wojska Polskiego 21, 87-700 Aleksandrów Kujawski, tel. (054) 282 20 08
e-mail: wtz.nadzieja@wp.pl

powiat brodnicki

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Specjalnej Troski

ul. Wypiańskiego 13, 87-300 Brodnica, tel. (056) 697 02 41, tel./ fax (056) 493 20 21

Warsztat Terapii Zajęciowej

tel. (056) 493 20 21
e-mail: trdstwtz@wp.pl

powiat bydgoski

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. Betonowa 1A, 86-005 Białe Błota, tel. (052) 349 44 04, fax (052) 349 44 52
<http://gops.win.pl/pomoc/>

Warsztat Terapii Zajęciowej „Dąb”

ul. Szubińska 87D, 86-005 Białe Błota, tel. (052) 349 47 11
e-mail: pisz@wtz.gops.win.pl
<http://wtz.gops.win.pl/warsztat/>

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. 29 Listopada 12, 86-050 Solec Kujawski, tel. (052) 387 01 80 , tel./ fax (052) 387 87 43
e-mail: mgopssoleckuj@wp.pl

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. 23 Stycznia 17 C, 86-050 Solec Kujawski, tel. (052) 387 45 72
e-mail: wtzsoleckujawski@wp.pl

powiat chełmiński

Stowarzyszenie Ludzie-Ludziom

Plac Rydygiera 1, 86-200 Chełmno, tel. (056) 686 24 85
<http://www.soswchemno.vel.pl/strony/ludzie.html>

Warsztat Terapii Zajęciowej

e-mail: dariuszach1@wp.pl

powiat golubsko-dobrzyński

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci

Oddział Okręgowy Toruń

ul. Gagarina 34/36, 87-100 Toruń, tel./ fax (056) 621 09 20, tel. kom. 0 606 948 293,
0 698 434 613

<http://www.tpdregkp.za.pl/torun.html>

Warsztaty Terapii Zajęciowej w Kowalewie Pomorskim

ul. Odrodzenia 2, 87-410 Kowalewo Pomorskie, tel./ fax (056) 684 12 37,
e-mail: wtkowalewo@onet.pl
<http://www.wtkowalewo.za.pl/>

powiat grudziądzki

Stowarzyszenie „Uśmiech“ w Grucie

Gruta 1, 86-330 Gruta poczta Mielno, tel. (056) 468 31 18 wew. 10, 468 38 74, 468 63 14

Warsztat Terapii Zajęciowej

tel. (056) 468 63 14
e-mail: wtz.usmiech@neostrada.pl

Fundacja „Ochrona Zdrowia i Rehabilitacja Niepełnosprawnych“ w Łasinie

ul. Wyszyńskiego 1, 86-320 Łasin, tel. (056) 466 41 73

<http://www.fozirn.cba.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej

e-mail: wzramowski@fww.org.pl

powiat inowrocławski

Stowarzyszenie Pomocy Upośledzonym Umysłowo w Inowrocławiu

ul. E. Plater 3, 88-100 Inowrocław, tel. (052) 353 84 34

Warsztat Terapii Zajęciowej

e-mail: wtz.inowroclaw@wp.pl

Urząd Gminy w Kruszwicy

ul. Nadgoplańska 4, 88-150 Kruszwica, tel. (052) 351 50 10

e-mail: um@kruszwica.um.gov.pl

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Kościuszki 30, 88-153 Kruszwica, tel./ fax (052) 351 50 95

e-mail: wtzkruszwica@wp.pl

powiat lipnowski

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci we Włocławku

Oddział Okręgowy

ul. Kaliska 1, 87-800 Włocławek, tel. (054) 411 99 86, fax (054) 411 99 86

e-mail: tpd_wloclawek@poczta.onet.pl; biuro@tpd.wloclawek.pl

<http://tpd.wloclawek.pl/>

Warsztaty Terapii Zajęciowej

ul. Wojska Polskiego 8, 87-600 Lipno, tel. (054) 288 36 91

e-mail: wtzlipno@interia.pl

powiat mogileński

Caritas Archidiecezji Gnieźnieńskiej

os. Orła Białego 20, 62-200 Gniezno, tel. (061) 425 57 82, fax (061) 425 87 81

e-mail: caritas@caritas.gniezno.pl

<http://www.caritas.gniezno.pl/site/joomla/>

Warsztat Terapii Zajęciowej „Radosne Serce”

Bielice, 88-330 Gębice, tel./ fax (052) 315 01 62

http://www.caritas.gniezno.pl/site/joomla/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=45&Itemid=74

powiat nakielski

Liga Kobiet Polskich

Kujawsko-Pomorski Oddział Wojewódzki

ul. Modrzewiowa 6, 85-631 Bydgoszcz, tel. (052) 372 16 79, tel./ fax (052) 346 03 38

e-mail: mail@ligakobietpolskich.org

<http://www.ligakobietpolskich.org.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej „Pelikan”

ul. Sportowa 2A, 89-200 Szubin, tel./ fax (052) 384 36 69

e-mail: wtz-szubin@wp.pl

<http://wtzszubin.pl/>

Miejsko Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Mroczy

ul. Łąkowa 7, 89-115 Mrocza, tel. (052) 385 63 55

e-mail: mgops_mrocza@poczta.onet.pl

Warsztat Terapii Zajęciowej

Ośrodek Wsparcia „Nasz Dom” przy MGOPS w Mroczy

Pl. Wolności 5, 89-115 Mrocza, tel. (052) 385 80 06

e-mail: wtz.mrocza@neostrada.pl

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci

Zarząd Powiatowy w Nakle nad Notecią

ul. Parkowa 8, 89-100 Nakło nad Notecią, tel. (052) 587 30 34

Warsztat Terapii Zajęciowej "Pod Dębem"

e-mail: wtznaklo@interia.pl

<http://www.wtznaklo.pl/historiawtz.htm>

powiat radziejowski

Urząd Miasta i Gminy w Piotrkowie Kujawskim

ul. Kościelna 1, 88-230 Piotrków Kujawski, tel. (054) 265 41 80, fax (054) 265 51 12

e-mail: piotrkowkujawski@samorzady.pl

<http://www.piotrkowkujawski.pl/>

Warsztaty Terapii Zajęciowej

Nowa Wieś 28A, 88-230 Piotrków Kujawski, tel. (054) 265 42 78

e-mail: wtz@piotrkowkujawski.pl

powiat rypiński

Liga Kobiet Polskich

Koło w Rypinie przy Kujawsko-Pomorskim Oddziale Wojewódzkim

w Bydgoszczy

ul. Dworcowa 29, 87-500 Rypin, tel. (054) 280 07 29

Warsztat Terapii Zajęciowej „Nadzieja”

ul. Strażacka 1, 87-500 Rypin, tel. (054) 280 07 29, 280 07 32

e-mail: wtz.nadzieja@neostrada.pl

<http://www.wtzrypin.neostrada.pl/>

powiat sępoleński

Stowarzyszenie „Dorośli-Dzieciom” w Sępólnie Krajeńskim

ul. Szkolna 8/7, 89-400 Sępólno Krajeńskie, tel./ fax (052) 388 25 97,

tel. kom. 0 606 806 117

e-mail: dorosli-dzieciom@wp.pl

<http://www.dorosli-dzieciom.neostrada.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej

Plac Wolności 2A, 89-400 Sępólno Krajeńskie, tel. (052) 388 81 85,

tel. kom. 0 600 342 632

e-mail: wtzkrajna@wp.pl

<http://wtz-sepolno.blog.onet.pl/>

powiat świecki

Polski Komitet Pomocy Społecznej Zarząd Miejsko-Gminny w Nowem

Pl. Św. Rocha 5, 86-170 Nowe, tel. (052) 333 72 36

Warsztaty Terapii Zajęciowej w Nowem

ul. Myśliwska 1, 86-170 Nowe, tel./ fax (052) 332 77 06

e-mail: wtnowe@op.pl

<http://www.wtnowe.pl/>

Towarzystwo Wspierania Osób Niepełnosprawnych w Świeciu

ul. Nadbrzeźna 2A, 86-100 Świecie, tel. (052) 331 44 81

Warsztat Terapii Zajęciowej

ul. Nadbrzeźna 2A, 86-100 Świecie, tel./ fax (052) 331 44 81

e-mail: wtzswiecie@poczta.fm

<http://www.wtzswiecie.neostrada.pl/>

powiat tucholski

Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Specjalnej Troski

ul. Pocztowa 7, 89-500 Tuchola, tel./ fax (052) 334 38 66

e-mail: srdst102@vp.pl

<http://www.stowarzyszenie.tuchola.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej w Tucholi

ul. Przemysłowa 2, 89-500 Tuchola, tel./ fax (052) 336 13 75

e-mail: wtz.tuchola@wp.pl

http://www.stowarzyszenie.tuchola.pl/index_pliki/Page549.htm

powiat wąbrzeski

Wąbrzeskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski

ul. Matejki 18, 87-200 Wąbrzeźno, tel. (056) 688 00 80

<http://www.wtz2000.pl/stow.htm>

Warsztat Terapii Zajęciowej

tel. (056) 687 17 03, tel./ fax (056) 687 17 02

e-mail: wtz@wtz2000.pl

<http://www.wtz2000.pl/>

powiat żniński

Liga Kobiet Polskich w Bydgoszczy

ul. Modrzewiowa 6, 85-631 Bydgoszcz, tel. (052) 372 16 79, tel./ fax (052) 346 03 38

e-mail: mail@ligakobietpolskich.org

<http://www.ligakobietpolskich.org.pl/>

Warsztat Terapii Zajęciowej „Promyk”

ul. Szpitalna 32, 88-400 Żnin, tel. (052) 303 40 31

e-mail: wtzpromyk@o2.pl

- **Gdzie szukać informacji?** ► Informacje dot. Warsztatów Terapii Zajęciowej w Twojej gminie, powiecie można znaleźć w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie lub Ośrodku Pomocy Społecznej.

■ ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ

W zakładzie aktywności zawodowej (ZAZ) zatrudnia się osoby niepełnosprawne z umiarkowanym i znacznym stopniem niepełnosprawności. Są to także miejsca, w których można uzyskać informacje o możliwościach wsparcia, świadczeniach, instytucjach, do których można zwrócić się o pomoc. Zakład aktywności może być utworzony przez gminę, powiat, fundację, stowarzyszenie. Spis ZAZ działających na terenie woj. małopolskiego znajduje się w:

Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Toruniu

I siedziba:

ul. Słowackiego 114, 87-100 Toruń, tel. (056) 657 14 60, 657 14 70, fax (056) 657 14 61

II siedziba:

ul. Mickiewicza 81A, 87-100 Toruń, tel. (056) 610 21 50, 610 21 60, fax (056) 610 21 59

http://www.ropstorun.home.pl/pliki/bazy_danych/Zaklady_Aktywnosci_Zawodowej.pdf

Bydgoszcz

Urząd Miasta Bydgoszczy

ul. Jezuicka 1, 85-102 Bydgoszcz, tel. (052) 585 83 58, fax (052) 585 83 01

e-mail: prezydent@um.bydgoszcz.pl

<http://www.bip.um.bydgoszcz.pl/>

Zakład Aktywności Zawodowej „Poligrafia”

ul. Ludwikowo 3, 85-502 Bydgoszcz, tel. sekretariat: (052) 585 98 98, 320 96 95;

dyrektor: tel. (052) 320 96 95 w.102

e-mail: zazniepel@wp.pl

<http://www.zazdrukbydgoszcz.eu/>

powiat brodnicki

Regionalne Centrum Kształcenia Praktycznego i Ustawicznego w Brodnicy

ul. Aleja Leśna 2, 87-300 Brodnica, tel./ fax (056) 498 32 91

e-mail: ckpiu@wp.pl

www.rckpiu.edu.pl

<http://www.rckpiu-brodnica.bip.net.pl/>

Zakład Aktywności Zawodowej w Brodnicy

„HOTELIK CENTRUM”

ul. Kamionka 24, 87-300 Brodnica, tel. (056) 498 20 05

e-mail: hotel.centrum@wp.pl

<http://hotelikcentrum.pl/>

powiat bydgoski

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

ul. Betonowa 1A, 86-005 Białe Błota, tel. (052) 349 44 04, fax (052) 349 44 52

<http://gops.win.pl/pomoc/>

Zakład Aktywności Zawodowej "Ośrodek Sportu i Rehabilitacji"

ul. Centralna 27a, 86-005 Białe Błota, tel./ fax (052) 349 47 44,

tel. kom. 0 889 369 310

e-mail: zaz@gops.win.pl

<http://zaz.gops.win.pl/serwis/>

powiat chełmiński

Gmina Lisewo

ul. Chełmińska 2, 86-230 Lisewo, tel. (056) 676 86 03, 676 86 14, 676 89 65
fax (056) 676 86 03 wew. 32
e-mail: urzadgminy@lisewo.com
<http://www.bip.lisewo.com/index.php>

oraz

Stowarzyszenie Ludzie-Ludziom

Plac Rydygiera 1, 86-200 Chełmno, tel. (056) 686 24 85
<http://www.soswchemno.vel.pl/strony/ludzie.html>

Zakład Aktywności Zawodowej

Drzonowo 42, 86-230 Lisewo, tel. (056) 675 89 28, tel. kom. 0728 858 426
e-mail: zaz-drzonowo@wp.pl
<http://zazdrzonowo.republika.pl/>

powiat radziejowski

Zakład Aktywności Zawodowej w Radziejowie

ul. Kościuszki 58, 88-200 Radziejów, tel. (054) 234 04 47
e-mail: zaz@zazradziejow.pl; hotel@zazradziejow.pl
<http://www.zazradziejow.pl/index.php/o-nas1>

powiat tucholski

Zakład Aktywności Zawodowej w Tucholi

ul. Świecka 89a, 89-500 Tuchola, tel. (052) 559 19 69
e-mail: zaz@tucholski.pl
<http://zaztuchola.pl/>

powiat wąbrzeski

Wąbrzeskie Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom Specjalnej Troski

ul. Matejki 18, 87-200 Wąbrzeźno, tel. (056) 688 00 80
<http://www.wtz2000.pl/stow.htm>

Zakład Aktywności Zawodowej

Kręgielnia "MANGO"

ul. Sportowa 10, 87-200 Wąbrzeźno, tel. (056) 471 97 78
e-mail: zaz_wabrzezno@op.pl
<http://www.ciazon.republika.pl/zaz/zaz.htm>

VIII. DZIAŁALNOŚĆ ORGANIZACJI POZARZĄDOWYCH

W odpowiedzi na niezaspokojone potrzeby w zakresie pomocy osobom z autyzmem i ich rodzinom, powstają organizacje pozarządowe (fundacje, stowarzyszenia). Bardzo często zakładają je rodzice dzieci czy młodych osób z autyzmem lub profesjonaliści. Stowarzyszenia i fundacje utrzymują się m.in. z pieniędzy przekazywanych przez grantodawców – realizują projekty, w ramach których okresowo podejmowane są różnorodne działania (np. zajęcia dla dzieci, grupy wsparcia, poradnictwo prowadzone przez okres 12 miesięcy).

Organizacje prowadzą często grupy wsparcia, grupy samopomocowe, zajęcia specjalistyczne dla osób z autyzmem. Są to także miejsca, w których można uzyskać informacje o możliwościach wsparcia, świadczeniach, instytucjach gdzie można zwrócić się o pomoc.

■ Spis organizacji w województwie kujawsko-pomorskim

Bydgoszcz

- **Bydgoskie Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Autyzmem i ich Rodzinom**

ul. Kcyńska 49, 85-304 Bydgoszcz, tel. (052) 373 80 13, 0 889 093 772

e-mail: spoar@o2.pl

<http://www.autyzmbydgoskie.pl/>

Stowarzyszenie prowadzi:

Punkt Konsultacyjny

- **Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział w Bydgoszczy**

ul. 20 Stycznia 9/2, 85-081 Bydgoszcz, tel. 0690 320 196

e-mail: kta.bydgoszcz@wp.pl

<http://kta.bydgoszcz.pl/>

- **Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Zespołem Aspergera „ASPI”**

adres siedziby:

ul. Widok 55a, 85-357 Bydgoszcz

adres do korespondencji:

Ośrodek Terapeutyczny Stowarzyszenia ASPI

ul. Broniewskiego 1, 85-316 Bydgoszcz, tel. kom. 0531 724 462

e-mail: kontakt@stowarzyszenie-aspi.pl

<http://www.stowarzyszenie-aspi.pl/aspi/index.php>

Toruń

- **Fundacja na Rzecz Rozwoju Dzieci Niepełnosprawnych „Daj Szansę”**
ul. Piskorskiej 11, 87-100 Toruń, tel. (056) 648 23 63
e-mail: fundacja@fundacja-dajszanse.pl
<http://www.fundacja-dajszanse.pl>

Fundacja prowadzi:

Institut Terapeutyczny

- **Fundacja Wspomagania Rozwoju „TU i TERAZ”**
ul. Szosa Chełmińska 160i/8, 87-100 Toruń, tel. 0 883 200 066,0501 184 371

Siedziba Fundacji:

ul. Szeroka 43/2, 87-100 Toruń
e-mail: biuro@fundacjatuiteraz.pl
<http://www.fundacjatuiteraz.pl>

- **Krajowe Towarzystwo Autyzmu Oddział w Toruniu**
ul. Gagarina 9 (pokój 106), 87-100 Toruń, tel. (056) 611 48 45
e-mail: jacek.bleszynski@wp.pl

- **Towarzystwo Autyzmu w Toruniu**
ul. Kanałowa 16, 87-100 Toruń, tel. 0 607 036 269, 0 607 036 648
e-mail: autyzm.torun@onet.eu
<http://kta.fm.interia.pl/index.html>

Towarzystwo prowadzi:

*Niepubliczną Specjalistyczną Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną
dla Osób z Autyzmem i o Cechach Autyzmu w Toruniu*
<http://kta.fm.interia.pl/diagnoza.html>

Świetlicę Terapeutyczną
<http://kta.fm.interia.pl/terapia.html>

- **Stowarzyszenie Pomocy Osobom z Autyzmem w Toruniu**
ul. Pająkowskiego 44/52, 87-100 Toruń, tel. 0 693 535 706
e-mail: biuro@spoza.org
<http://www.spoza.org/>

Stowarzyszenie prowadzi:

Punkt Konsultacyjny
tel. kom. 0 693 535 706

Włocławek

- **Stowarzyszenie Wspomagania Rodzin Osób z Całościowymi Zaburzeniami Rozwoju „Popatrz na mnie”**

ul. Nowomiejska 21, 87-800 Włocławek, tel./ fax (054) 234 70 26,

tel. kom. 0 608 557 014

e-mail: stopopatrznamnie@wp.pl

<http://popatrznamnie.pl/>

**Więcej informacji na temat świadczeń i uprawnień dla osób z autyzmem i ich rodzin
mogą Państwo uzyskać**

w Ośrodku Informacyjno-Prawnym Fundacji SYNAPSIS

ul. Ondraszka 3, 02-085 Warszawa,

tel. (022) 825 01 34

e-mail: poradnictwo@synapsis.org.pl

www.synapsis.org.pl

Skargi na łamanie praw dziecka przyjmuje:

Biuro Rzecznika Praw Dziecka

ul. Przemysłowa 30/32

00-450 Warszawa

tel. (022) 583 66 00, dziecięcy tel. zaufania: 800 12 12 12

fax (022) 583 66 96

e-mail: rpd@brpd.gov.pl

<http://www.brpd.gov.pl/>

Biuro jest czynne od poniedziałku do piątku w godzinach 08.15 - 16.15